

SIIPIRIKKO 2/92

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu
puh 821133

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu
puh 35849

Sihteeri: Jukka Matero Kaislakatu 10 B 15 80130 Joensuu

Rahastonhoitaja: Olli Virmajoki 82180 Huhtilampi puh koti 79418
työ 201337

Muut hallituksen jäsenet: Hannu Huuskonen ja Päivi Kiiskinen
Karjamäentie 12 D 42 80230 Joensuu puh 137010, Kimmo Koskela
Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397, Rauno Nivanaho Hyväriläntie 13
80260 Joensuu puh 137 277

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen 81235 Lehtoi puh 79865 (vastaava
toimittaja), Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80160 Joensuu puh 821482

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1992 on 50 mk (opis-
kelijat, alle 25 v. 35 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon ti-
lausmaksu v. 1992 50 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut.
Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Naurulokki (Valokuvannut Hannu Eskonen)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1991: Hannu Lehtoranta	35
Kesähavainnot 1991: Juha Miettinen	43
Pohjois-Karjalan selkälokit: Risto Juvaste	51
Maakunnalle uudet lajit 80-luvulla: Jouni Pursiainen ja Harri Kontkanen	55

PÖLLÖJEN PESINTÄ POHJOIS-KARJALASSA 1991

Hannu Lehtoranta

Pöllöhavaintojaan ilmoitti hyvä joukko havainnoijia. Kaikkiaan ilmoituksia tuli 37 harrastajalta (v.-90 28). Lisäksi lomakkeilla oli monia havainnoinnissa mukana olleita nimiä.

Kiitosten saatelemana seuraavassa havaintonsa palauttaneiden lista. Lomakkeen palauttajat merkitty tähdellä. Lisäksi nimen perässä on pääasiallinen havainnointikunta:

*Halonen Markku (Rää),*Heinonen Rauno (Eno),*Helo Pekka (Nur),*Hottola Petri (Vär),*Järvinen Paavo (Kit),*JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halonen Jari,Kirjavainen Harri,Lehtoranta Hannu,Lehtoranta Jouni)(Juu),*Karttunen Lauri (Lip),*Kontkanen Harri (Kon),Komu Risto (Ilo),*Korhonen Veikko,*Koskela Kimmo (Pyh),*Kämäräinen Harri (Pol),*LIEKSALAISET (Korhonen Sami,Lappi Esko Nousiainen Ismo,Nuutinen Keijo,Ojala Marko,Tuppurainen Erwin, Vainikka Olavi)(Lie),*Leivo Mauri (Out),*Martiskainen Kimmo (Kes),*Miettinen Juha (Kii),Parkkonen Alpo,*Piironen Hannu ja Matti (Kon),*Pusa Veli (Lip),Rouhiainen Kauko,*Sivonen A.J. (Kon Sulkava Risto (Lip),*Suomalainen Juha (Kon),*Tanskanen Ari (Pol), *Valtanen Juha (Nur),*Virmajoki Olli (Kii), Vänskä Antti (Out).

Lisäksi lomakkeilta löytyneitä nimiä olivat Eskonen Hannu, Hämäläinen Sui, Gunther Olli, Huuskonen Hannu, Leskinen Jari, Makkonen Aimo, Nivanaho Rauno, Pitkänen Pekka ja Sahlman Elvi.

Tutkimustehokkuus:

Ensimmäisen kerran pöllötutkimuksemme historiassa ylitettiin tuhannen pöntön raja. Pönttöjä ilmoitettiin tarkastetuksi 1098 kpl (v.-90 869). Isojen luonnonkolojen määrä oli edellisen vuoden tasoa, kun koloja tarkastettiin 75 kpl (v.-90 78). Varpuspöllölle sopivien tikankolojen tarkistusmäärä sen sijaan jäi vaatimattomiin lukuihin 51 kpl (v.-90 208). Myös telkämpönttöjen tarkastus heikkeni alle viiteenkymmeneen pönttöön.

Lapinpöllön pesälaatikoita tutkittiin entiset parikymmentä.

Risupesien ilmoittelu oli taas vajavaista, joten tarkkaa lukua en voi valitettavasti esittää. Isojen risupesien määrä oli arviolta entistä neljänsadan pesän tasoa.

Pöllönkuuntelukilometrit kohosivat taas toissavuotiselle tasolle. Kuunnelluksi ilmoitettiin 1270 km ja niillä oli kuuntelukertoja 667 kpl (v.-90 558/285).

Tutkimustehokkuus mukavasti kohosi edellisvuodesta, mutta aineiston vertailukelpoisuuteen lisäyksellä ei liene suurta vaikutusta. Kuntakohtainen tutkimustehokkuus näkyy taas taulukossa 1, josta nähdään Värtsilän jääneen taas nollakunnaksi pönttötarkastusten ja kuunteluiden suhteen.

Ravintotilanteesta

Myyräkatu vallitsi sekä eteläisissä että pohjoisissa osissa lääniä. Kato oli syvin Kesälahdella, Kiteellä ja Valtimolla.

Kohti myyrähuippua eteni suuri osa läänin keskiosien kunnista. Parhaita alueita näyttivät olevan Kiihtelysvaara, Polvijärvi, Juuka ja osa Kontiolahdesta.

Myyrähuippualueilla saalisylijäämät osoittivat etenkin metsämyyrän olleen hyvin runsaan. Myös peltomyyrrien kanta oli nousussa. Pöllöjen saalisvalikoimaa lisäsi paikoin melko runsaana esiintynyt metsäsopuli. Havaintoja kertyi etenkin Juuasta ja Kontiolahdesta.

Vesimyyrän esiintymisestä ei taaskaan saatu kunnan kuvaa.

Pesinnästä:

Vuosi 1991 lukeutuu pöllötutkimuksemme parhaisiin vuosiin, vaikka lähellekään ennätysellinen se ei ollut. Kaikkiaan pöllöreviirejä ilmoitettiin 313 ja näiltä varmistettuja pesintöitä 162. Tutkimuksemme historiaan pesimäkausi kirjataan tähän mennessä parhaana lapinpöllövuotena. Aiemmin lapinpöllöt ovat pesineet melko suppealla alueella, mutta nyt esiintymisalue kattoi useita kuntia.

Myyrätalanteeseen näiden muutamien muiden vaeltajien esiintyminen oli oikeastaan yllättävän niukkaa. Hiiripöllöjä ei juurikaan esiintynyt eikä sarvi- ja suopöllötkään olleet odotetun runsaita.

Lajikohtainen katsaus pöllöjen pesintään v.1991 (suluissa v.1990 lukemat)

Helmipöllö: Helmipöllöt keskittyivät selvästi parhaille myyräalueille keskiseen Pohjois-Karjalaan, kuten karttakuvasta ilmenee. Heikoilla myyräalueilla läänin eteläosissa ja aivan pohjoisessa Valtimolla oli yhteensä vain neljä pesintää, ja ne kaikki tuhoutuivat.

Muissa osissa helmarit pesivät sen verran onnistuneesti, että vuoden kokonaistulos parani edellisen vuoden pesintätuloksesta.

Kaikkiaan reviirejä ilmoitettiin 129 ja niiltä 56 varmistettua pesintää (90/48).

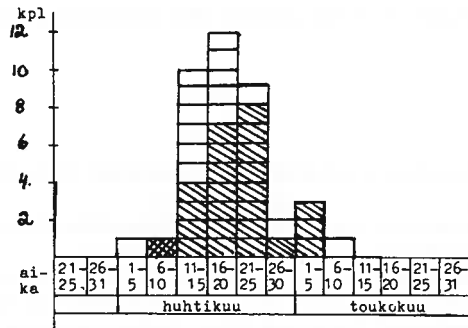
Pesintämäärien lisäksi parani myös pesintätulos. Munamäärän keskiarvo oli hyvä 5,24 munaa (4,88). Kuoriutumisenkin meni ihan hyvin, sillä tulos oli 4,58 poikasta pesuetta kohden. Rengastusikäisissä poikueen keskikoko oli 3,86 poikasta (2,94).

Pesintöjä tuhoutui munavaiheessa kuusi ja poikasvaiheessa kolme. Ne pudottavat pesintätuloksen aloitettua pesintää kohden 3,21 poikaseen (2,15), joten tulos oli yli poikasen verran parempi kuin edellisenä vuonna. Taso on sama kuin toissavuonna eli v.1989. Pesintöjen tuhoutumisprosentti oli 16 % (31%).

Tuhoutumisten syitä ei montakaan varmistettu, mutta ainakin Kiihtelysvaarassa poikaset vei ilmeisesti näätä, kun lentoaukkoon oli jäänyt karvoja. Lieksassa munat löytyivät pöntön alta syötyinä. Valtimon ja Kiteen tuhoutumiset lienevät ravintopulan aiheuttamia.

Edellisenä vuonna yli puolet pesinnöistä oli aloitettu maaliskuun puolella. Nyt maaliskuussa ei oltu aloitettu yhtään pesintää ja huhtikuun kymmenenteenkin mennessä vain kaksi paria oli aloittanut muninnan. Neljällä parilla muninta alkoi vasta toukokuussa. Myöhäisin pari Lieksassa aloitti muninnan 10.5.

Kuvasta 1 voi todeta läänin pohjoisosien helmipöllöjen aloittaneen pesintänsä muita aikaisemmin. Koko läänin helmareiden muninnan aloittamisen mediaanipäiväksi tulee 20.4. (13.4).

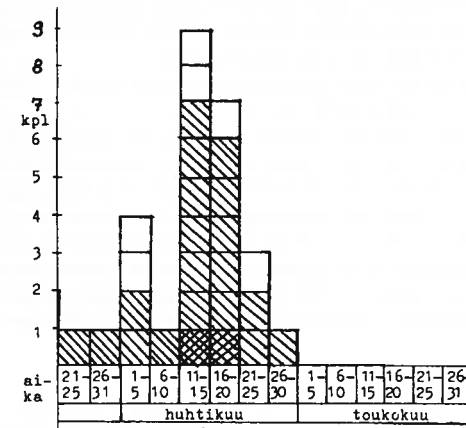
Kuva 1. Helmipöllön pesinnän ajoittuminen v.1991 viiden päivän jaksoissa. Pylväikkö kuvaa ensimmäisen munan munimisajankohtaa (tarkkuus - 3vrk). N=39. Ristikko = läänin eteläosat, vinoviivoitettu = läänin keskiosat, valkea = läänin pohjoisosat.

Helmipöllölle tarkoitettujen pönttöjen ja sopivien luonnonkolojen asumisprosentiksi muodostuu 8,2 % (8,3 %). Pesäpaikat jakaantuivat seuraavasti: helmipöllöpönttö 39 (74 %), lehtopöllöpönttö 6 (11 %), viirupöllöpönttö 2 (4 %), telkämpönttö 4 (7 %) ja luonnonkolo 2 (4 %).

Pesintöjen munamäärien jakautuma on esitetty taulukossa 3. Seitsemän munan pesiä oli neljä, mutta sen suurempia munamääriä ei nyt tavattu.

Helmipöllön poikasia rengastettiin 166. Naaraita rengastettiin 39 ja 5 entuudestaan rengastettua kontrolloitiin. Kimmo Koskela kontrollooi Kontiolahdessa naaraan, jonka Juha Miettinen oli v.-88 rengastanut pesivänä (3kv) Kiteellä. Juha kontrollooi oman rangastamansa naaraan kahden vuoden kuluttua Kiteellä. Siirtymä oli 7 km. Oman v.-87 rengastamansa naaraan tapasi myös Veli Pusa Liperissä. Siirtymä siellä oli hieman yli 5 km. Omista kahdesta kontrollistani en ole vielä saanut palautetietoja.

Viirupöllö: Viirupöllö jäi hivenen edellisenä vuonna tekemästään ennätyksestä. Reviirejä kertyi nyt 62 ja niiltä 42 varmistettua pesintää (73/51). Vähentymisen johtui lähes kokonaan siitä, että Kiteen, Liperin ja Rääkkylän viirupöllöt eivät myyräkadon johdosta pesineet.

Kuva 2. Viirupöllön pesinnän ajoittuminen v.1991 viiden päivän jaksoissa. Selitykset kuten kuvassa 1. N=27.

Pesintätulos tipahti edellisvuodesta enemmän kuin pesintämäärät. Nyt munamäärän keskiarvo jäi alhaisemmaksi kuin viime vuoden poikastuotto aloitettua pesintää kohden. Munamäärä oli pesintää kohden 2,55 (3,63). Nyt ei tavattu yhtään edes neljän munan pesyettä. Kolmimunaisia oli 18 kpl (62 %), kaksimunaisia 10 kpl (34 %) ja yksimunaisia 1 kpl (3 %) (0+4+14+20+4+1).

Kuoriutuneiden keskiarvoksi tuli 2,32 poikasta pesyettä kohden. Rengastusikäisiksi varttui 2,21 poikasta pesää kohden (3,19). Kun vielä kuusi pesintää tuhoutui munavaiheessa, jäi pesintätulos aloitettua pesintää kohden laskettuna 1,87 poikaseen (2,85). Tuhoutuneita pesintöjä oli kokonaismäärästä 14 % (10 %).

Jälleen kerran Kontiolahden, Enon ja Joensuun vakionaaraat epäonnistuivat pesinnässään. Viirupöllölläkin muninnan aloitus oli selvästi edellisvuotta myöhäisempi. Nyt vain kahden parin todettiin aloittaneen muninnan maaliskuun puolella (7). Aikaisin oli 24.3. aloittanut Outokumpulainen pari, joka pesi risupesässä. Hyvin selkeä aloitushuippu on huhtikuun puolivälin tienoilla. Toisaalta nyt puuttuivat myöhäiset aloittajat. Toukokuun puolella ei aloittanut yksikään pari, kun viime vuonna aloitti vielä neljä paria. Muninnan aloituksen mediaanipäiväksi laskin 13.4.

Pesäpaikkajakauma on melkein kopio edellisestä vuodesta. Pönttöpesiä oli 31 (81 %), luonnonkoloissa 3 (8 %), risupesissä 3 (8 %), ja rakennuksissa 1 (3 %).

Rengastusmäärät tippuivat edeltävän vuoden ennätyslukuista alle puoleen. Poikasia rengastettiin 63 ja naaraita 6. Kontrolli saatiin 15 naaraasta (130-12-19). Pääosa kontrolleista oli entisillä pesäpaikoilla pysyneitä naaraita. Suurin siirtymä oli Enosta Ilomantsiin muuttanut naaras (matka 16 km).

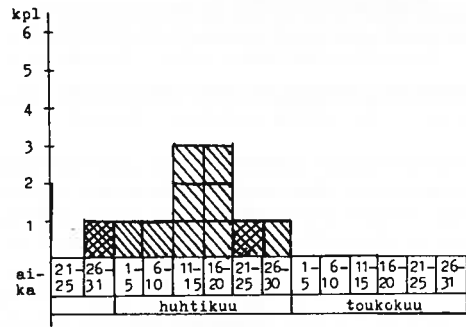
Lehtopöllö: Lehtopöllöjen määrä pysyi muuten entisenä, mutta pesintöjen määrä väheni hieman. Reviierejä ilmoitettiin 21 ja niiltä 12 varmistettua pesintää (21/17). Alueellisesti pesimäalue ei muuttunut entisestä.

Pesintätulos jäi yllättävän heikoksi. Jo keskimääräinen munamäärä oli alhainen; 3,40. Rengastuskäiksi kehittyi poikuetta kohden vain 2,80 poikasta (4,00). Kaksi pesintää tuhoutui munavaiheessa, mikä tiputtaa poikastuoton peräti 2,33 poikaseen aloitettua pesintää kohden (3,29).

Munamäärä jakautui pesinnöissä niin, että kahden munan pesiä oli 2 kpl, kolmen munan pesiä 2 kpl ja neljän munan pesiä 6 kpl (0+3+3+8+1). Kaikki pesinnät olivat pöntöissä. Heikon poikastuoton johdosta rengastusmäärät jäivät vähäisiksi. Poikasia kihlattiin 28 ja naaraita 2. Kaikkiaan 8 naaraista kontrolloitiin. Ilmoitetuista kontrolleista mainittavimpia olivat Kimmo Koskelan Pyhäselässä tehty kontrolli, jossa naaras oli vuonna 1982 rengastettu samalla reviiirillä pesivänä. Juha Miittisen Kiteellä v.1989 poikasena rengastama naaras oli siirtynyt Joensuuhun 51 km päähän syntymäpaikastaan.

Joensuussa muuten pesi kolme paria suhteellisen lähellä toisiaan. Pesät olivat kolmiossa jonka sivut ovat 500 m, 1300 m ja 1500 m.

Ensimmäisen kerran sain käyttööni Mikko Jokisen pro gradu-tutkielmassa esittämän poikasen siiven kehittymisen kaavion, jonka avulla nyt pystyn esittämään helmipöllön ja viirupöllön lisäksi lehtopöllön muninnan ajoittumisen. Kiitokset Kari Aholalle käyrän toimittamisesta. Kuvasta 3 näkyy pesinnän aloituksen jaksottuminen maaliskuun lopun ja huhtikuun lopun ajanjaksolle. Pienen aineiston huippu muodostuu huhtikuun puoliväliin kuten helmi- ja viirupöllölläkin. Muninnan aloituksen mediaanipäivä on 14.4.. Ero edelliseen vuoteen on huikkea, sillä vuoden 1990 muninnan aloituksen mediaanipäivä oli 24.3. Mainittakoon, ettei tuona keväänä yksikään ilmoitetuista pareista jättänyt aloitusta huhtikuun puolelle.

Kuva 3. Lehtopöllön pesinnän ajoittuminen v.1991 viiden päivän jaksossa. Selitykset kuten kuvassa 1. N=11.

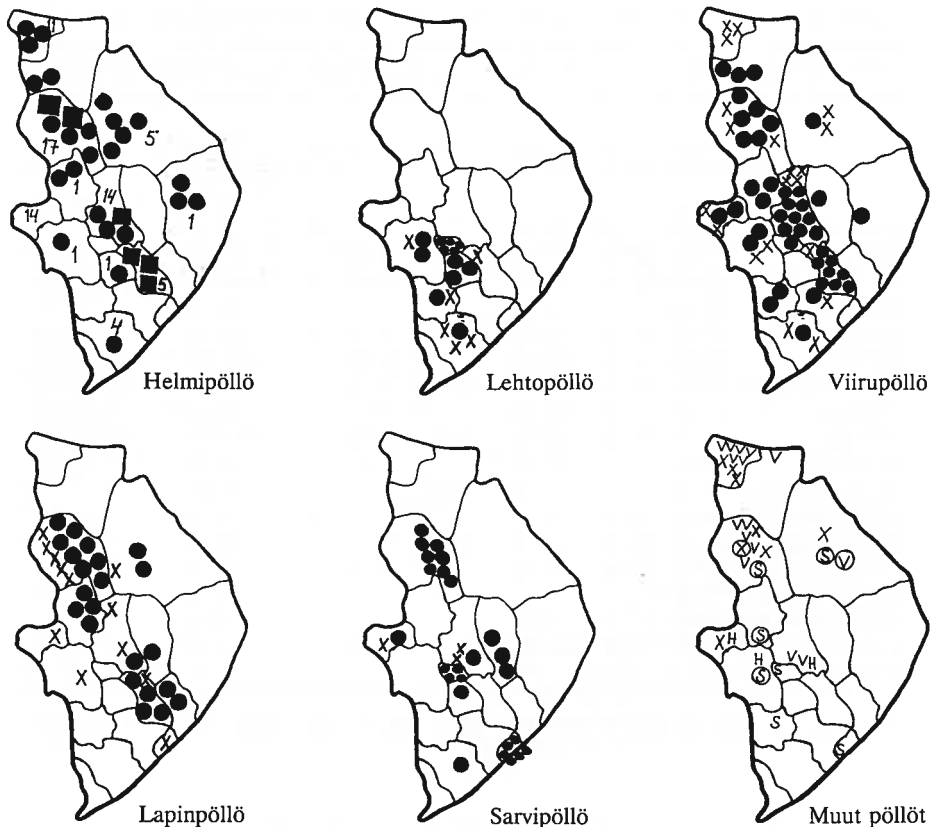
Hiiripöllö: Hiiripöllöt eivät löytäneet läänimme myyräkeskuksia. Ainoastaan kolme reviiiriä todettiin, eikä niiltäkään mitään vahvoja pesinnän merkkejä. Havaintopaikkakunnat olivat Kontiolahti, Liperi ja Outokumpu. Edellisvuoden esiintyminen oli samaa tasoa.

Taulukko 1. Pohjois-Karjalassa vuonna 1991 tarkastettujen pönttöjen + luonnonkolojen määrät kunnittain sekä pöllönkuunteluretket. Selitykset: VP = viirupöllö (pöntöt + luonnonkolot), LP = lehtopöllö, HP = helmipöllö, HiP = hiiripöllö, VaP = varpuspöllö ja TP = telkämpönttö (joita ei ole huomioitu yhteensä sarakkeeseen). Pöllöretkien kohdalla luvut vasemmalta oikealle: retkien yhteismäärä/yhteispituus/kuuntelukertojen määrä.

	VP	LP	HP	HiP	VaP	TP	YHT.	Retket
ENO	13+0	-	3+0	-	-	-	16+0	2/90/45
ILOMANTSI	11+0	-	16+0	-	-	10	27+0	
JOENSUU	7+0	13+0	3+0	3+0	1+0	-	27+02	4/33/16
JUUKA	26+6	2+0	83+5	10+1	7+10	7	128+22	6/215/141
KESÄLAHTI	15+0	-	5+0	-	-	-	20+0	
KIIHTELYSV.	51+2	13+0	50+0	6+0	3+0	3	123+2	3/95/38
KITEE	11+0	30+0	102+0	-	0+30	-	143+40	2/100/30
KONTIOLAHTI	46+3	22+0	33+10	15+0	1+0	-	117+13	?/400/175
LIEKSA	11+0	1+0	28+0	-	-	-	40+0	1/22/17
LIPERI	30+0	37+0	62+0	8+0	20+0	-	157+0	9/114/93
NURMES	3+0	-	37+0	-	0+1	-	40+1	1/3/2
OUTOKUMPU	5+0	-	1+0	1+0	-	-	7+0	-
POLVIJÄRVI	4+2	2+0	3+0	-	-	-	9+2	1/2/3
PYHÄSELKÄ	26+0	49+0	14+0	5+0	-	-	94+0	3/30/17
RÄÄKKYLÄ	15+5	24+0	6+2	-	2+0	-	47+7	-
TOHMAJÄRVI	3+0	-	-	-	-	-	3+0	-
TUUPOVAARA	8+0	-	1+0	-	-	-	9+0	-
VALTIMO	16+15	1+0	43+25	18+0	13+10	-	91+50	7/166/90
VÄRTSILÄ	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	301+33	194+0	490+42	66+1	47+51	20	1098+197	27/558/285

Taulukko 2. Pöllöjen pesintää ja pesimistulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa vuonna 1991. Suluisissa havaintojen määrä.

	Huuh- kaja	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Varpus- pöllö	Helmi- pöllö
Munamäärä	2.00 (1)	3.40 (10)	4.00 (3)	2.55 (27)	5.00 (1)		5.24 (46)
Kuoriutuneita poikasia	-	3.33 (9)	3.50 (2)	2.32 (22)	4.00 (1)		4.58 (33)
Rengastuskäiksi poikasia	2.80	2.39 (10)	2.21 (18)	1.00 (33)		3.86	(44)
Tuhoutuneet	1M	2M	1M	6M			6M 3P
M=Munavaihe P=poikasvaihe							
Poik./aloitet- tu pesintä =	(1)	2.33 (12)	2.26 (19)	1.87 (39)			3.21 (53)
aloit.muninta							

Kartta 1. Eri pöllölajien pesinnän alueellinen jakautuminen Pohjois-Karjalassa vuonna 1991. Merkkien selitykset: Helmipöllö; ● = pesä (■ = 5 pesää) ja luvut = ääntelyreviirien lukumäärä kunnassa. Lehto-, viiru-, lapin-, ja sarvipöllö; ● = pesä ja x = reviiri. Huuhkaja (X), suopöllö (S), varpuspöllö (V) ja hiiripöllö (H); kirjain = reviiri ja ympäröity kirjain = pesä. Pelkkä tapaamishavainto alleviivattu.

Lapinpöllö: Komeimman pöllömmen esiintyminen runsaana oli miellyttävä ilmiö. Edellisenä vuonnahan Juuassa todettiin kaksi tuhoutunutta pesintäyritystä. Nyt läänin kokonaismäärä oli 34 reviiriä ja niillä ennätyselliset 23 pesintää. Määrät ovat suuria kun verrataan niitä koko valtakunnan lapinpöllömääriin. Suomessa todettiin 76 reviiriä ja niillä 61 pesintää (Haapala ym. 1992).

Juuka säilyi lapinpöllökeskuksena. Siellä todettiin 13 reviiriä ja 8 pesää löydettiin. Mielenkiintoista oli se, että Juuan pöllöt pesivät melko tarkalleen samoissa pesissä kuin edellisenä myyrähuippuna vuonna 1987. Tehokas emorengastus saattaisi paljastaa tästä vielä melko tuntemattomasta lajista arvokasta uutta tietoa. Enpä vielä sano mitä mielessäni epäilen. Lapinpöllön pesintöjä todettiin kaikkiaan seitsemän kunnan alueella. Juuan lisäksi hyviä esiintymisalueita olivat Kiihtelysvaara ja Polvijärvi, joissa kummassakin oli neljä pesintää. Pesintätulos oli kohtalaisen hyvä, vaikka mitään isoja poikueita ei pesinnöissä varttunut. Munamäärä selvisi kolmessa pesinnässä ja keskiarvoksi tuli 4,00 munaa. Kuoriutuneeksi saatiin pesintää kohden 3,50 poikasta ja poikuekooksi 2,39 poikasta. Ainoastaan yksi

Taulukko 3. Pöllöpesintöjen munamääräjakauma vuonna 1991 Pohjois-Karjalassa.

	Munamäärä							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Huuhkaja		1						
Lehtopöllö		2	2	6				
Lapinpöllö			1	1	1			
Viirupöllö	1	10	18					
Sarvipöllö					1			
Helmipöllö			1	7	22	12	4	

Taulukko 4. Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1991. Luvut vasemmalta oikealle: havaittujen reviirien yhteismäärä/ varmojen pesintöjen määrä. Suluissa pelkiksi tapaamisiksi tulkittujen havaintojen määrä.

	Huuhkaja	Hiiripöllö	Varpuspöllö	Lehtopöllö	Lapinpöllö	Viirupöllö	Sarvipöllö	Suopöllö	Helmi-pöllö	Kunta yht.
ENO	-	-	-	-	2/1	1/1	3/3	-	-	6/5
ILO	-	-	-	-	-	1/1	-	-	4/3	5/4
JOE	-	-	-	7/5	-	1/1	4/4	1/0	-	13/10
JUU	3/1	-	5/0	-	13/8	9/6	8/8	1/1	30/14	69/38
KES	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KII	-	-	-	1/0	5/4	10/8	-	-	20/15	36/27
KIT	-	-	-	4/1	(1)	3/1	1/1	-	5/1	13/4
KON	-	1/0	2/0	-	4/2	14/10	3/1	(1)	23/9	47/22
LIE	1/0	-	1/1	-	2/2	3/1	1/0	1/1	10/5	19/10
LIP	-	1/0	2/0	3/2	1/0	4/2	2/0	1/1	2/1	16/6
NUR	-	-	1/0	-	-	3/3	-	(1)	2/2	6/5
OUT	4/0	1/0	-	-	1/0	4/2	2/1	(1)	14/0	26/3
POL	-	-	-	-	4/4	3/3	-	1/1	3/2	11/10
PYH	-	-	-	4/3	-	2/2	1/1	-	2/1	9/7
RÄÄ	-	-	-	2/1	-	-	1/0	1/0	-	4/1
TOH	-	-	-	-	-	1/1	-	(1)	-	1/1
TUU	-	-	-	-	2/2	-	-	-	-	2/2
VAL	3/0	-	6/0	-	-	3/0	-	-	14/3	26/3
VÄR	-	-	-	-	(1)	-	4/4	1/0	-	5/4

Yht.	11/1 (1)	3/0	17/1 (1)	21/12	34/23 (4)	62/42 (5)	30/23	7/4 (8)	129/56314/162
------	-------------	-----	-------------	-------	--------------	--------------	-------	------------	---------------

juukalainen pesintä tuhoutui munavaiheeseen, joten poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden saadaan 2,26 poikasta.

Pesäpaikoista suosiossa olivat risupesät. Kaikkiaan 13 pesää (62%) oli hiirihaukan pesissä. Kanahaukan pesissä pesi 5 paria (24%) ja mehiläishaukan pesissä 2 paria (10%). Ainoastaan yksi löydetty pari pesi korkeassa kannossa (5%).

Polvijärvellä lapinpöllö pesi kanahaukan pesässä, jonka haukka oli keväällä koristellut. Onkohan pöllö pystynyt valtaamaan pesän haukalta. Kanahaukkahan ei yleensä koristele kuin yhden pesän.

Poikasrengastuksia saatiin ennätyselliset 39. Naaraita kihlattiin kolme. Yksi saatiin iskuverkolla, yksi poikasiaan puolustava haavittiin kiinni ja yhden Juha Miettinen nappasi paljain käsin pesän reunalta.

Muutamat naaraat olivat melko aggressiivisia ja pesillä kävijät saivat tuntea iskuja nahassaan.

Huuhkaja: Huuhkajamäärät pysyivät edelleen kymmenen parin tuntumissa. Reviirejä kertyi 11, mutta niillä todettiin vain yksi pesintä (9/2). Tämä ainoakin pesintä tuhoutui munavaiheeseen. Juukalaiselta reviiiriltä löytyi lähellä toisiaan olevat pesäkuopat, joissa oli yksi ja kaksi kylmää munaa.

Reviirejä todettiin Juuan lisäksi Lieksassa, Outokummussa ja Valtimossa.

Varpuspöllö: Varpuspöllöreviirejä löytyi ennätyskelliset 17, mutta niiltä vain yksi ainokainen pesintä (4/1). Lieksassa pesä löytyi monitoimikoneella kaadetusta haavasta, jonka kolosta todettiin ainakin kaksi poikasta. Pesinnän tarkemmasta kohtalosta ei ole tietoa.

Suopöllö: Suopöllöt eivät löytäneet tietään myyräapajille. Määrät jäivät myyrätilanteeseen nähden alhaisiksi. Reviirejä ilmoitettiin 7 ja niiltä 4 pesintää (3/0).

Polvijärvellä viisimunaisesta pesästä kehittyi ainakin neljä poikasta, jotka rengastettiin. Lieksassa kolmen poikasen pesintä tuhoutui tuntemattomasta syystä. Juuassa löytyi kuuden munan pesä, mutta muuten pesinnän yksityiskohtia ei tiedetä. Liperissä ainakin yksi lentopoikanen oli emonsa seurassa.

Taulukko 5. Pöllörengastukset Pohjois-Karjalassa vuonna 1991. Luvut vasemmalta oikealle: poikasrengastukset + naarasrengastukset + naaraskontrollit.

Rengastaja	Lapin pöllö	Lehto pöllö	Viiru pöllö	Sarvi pöllö	Suo pöllö	Helmi pöllö
Halonen Jari	3+1+0					14+3+0
Kontkanen Harri			2+1+0			5+1+0
Komu Risto						5+1+0
Koskela Kimmo	4+0+0	15+0+5	7+0+5	1+0+0	4+0	19+5+1
Kämäräinen Harri						4+1+0
Lappi Esko			1+1+0			
Lehtoranta Hannu	7+0+0		13+0+0			42+4+2
Lehtoranta Jouni	3+0+0		5+1+1			11+3+0
Miettinen Juha	15+2+0	13+2+3	33+2+8			55+13+1
Pusa Veli						2+0+1
Tanskanen Ari	4+0+0		2+1+1			
Vainikka Olavi	3+0+0					9+2+0
YHTEENSÄ	39+3+0	28+2+8	63+6+15	1+0+0	4+0+0	166+33+5

Sarvipöllö: Millekään myyrien esiintymisalueelle ei syntynyt merkittäviä sarvipöllötiheitä. Lajin todetut määrät jäivät jopa lapinpöllöä heikommiksi. Myyrämääriin nähden tilanne oli hieman yllättävä. Reviirejä kertyi 30 ja niiltä 23 varmistettua pesintää (15/9).

Vain Joensuusta löydettiin pesä vanhasta harakan pesästä. Siinä oli viisi munaa, joista neljä kuoriutui. Peräti kolme poikasista kuoli jo pesään, joten vain yksi selvisi maastoon ja sai ainoana yksilönä renkaan jalkaansa koko Pohjois-Karjalassa.

Sarvipöllöjen pesintä oli aikaisesta keväästä johtuen aikaisessa. Aikaisuus pääsi pahasti yllättämään ainakin allekirjoittaneen, joten sarvipöllörengastus muuttui vain näitisti lentävien poikasten hyppyyttelyyn.

Poikuekokoja saatiin huonosti selville. Suurin varmistettu poikasmäärä oli vähintään neljä poikasta, joten kouratuntumalta voisi sanoa, että poikuekoot olivat aika pieniä.

Lopuksi

Tätä kirjoitettaessa uusi pesintäkausi on jo käynnissä. Myyrähuippu saattaa olla vielä muutamien kuntien alueella, mutta arvailla vain sopii missä vaiheessa tapahtuu romahdus. Hyvin alkanut pesintä saattaa päättyä poikueiden nälkäkuolemiin. Muutaman kuukauden kuluttuapahan tuonkin tiedämme, joten seuraailkaapa pöllökansan elämää ja ilmoitelkaa havaintojanne uuden katsauksen aineistoksi.

Kirjoittajan osoite: Eevalantie 6 D 14
83900 Juuka puh.976-72030

KIRJALLISUUS

HAAPALA, J. LEHTONEN & SAUROLA, P. 1992: Petolintujen pesintä ja petolintukantojen seuranta Suomessa 1991.-Lintumies 27:2-13.

LEHTORANTA, H. 1990: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1989.-Siipirikko 17: 67-76.
LEHTORANTA, H. 1991: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1990.-Siipirikko 18: 53-62.

KESÄHAVAINNOT 1991

Juha Miettinen

Kesähavaintoja ilmoiteltiin täsmälleen edellisvuotisella aktiivisuudella (25 lomaketta; v.89-90 25,24). Kiitokset havaintojaan ilmoittaneille.

Kevään ja alkukesän säät olivat jälleen epäsuotuisat lintujen pesimiselle. Sekä touko-, että kesäkuun keskilämpötila oli alle normaalin ja lisäksi kesäkuussa satoi yli kaksi kertaa tavallista enemmän (vrt. taulukko 1.). Kylmät kelit lienevät olleet pääsyyinä ainakin kultarinnan ja mustapääkertun vähäisyyteen.

Kesähavaintojen pohjalta on juuri valmistumassa selvitys useiden uhanalaisten tai vaarantuneiden lajien esiintymisestä Pohjois-Karjalassa. Selvitys luovutetaan Läninhallituksen Ympäristönsuojelutoimistolle ja toivottavasti osaltaan auttaa säilyttämään näiden lajien viimeiset pesimäpaikat maakunnassamme. Jatkossakin kertyvä kesähavaintoaineisto tullaan hyödyntämään suojelutyössä siispä tee aktiivisesti kesähavaintoja (esimerkiksi tikkojen "kesä" on jo alkanut!) ja postittele ne vaikka suoraan minulle jo syksyllä.

Taulukko 1. Touko-, kesä- ja heinäkuun 1991 keskilämpötila ja sademäärä sekä vuosien 1961-90 keskiarvolämpötilat ja sademäärät Joensuussa ja Lieksassa. Lähde: Ilmatieteenlaitoksen kuukausikatsaukset, vol. 83.

	Joensuu			Lieksa		
	V	VI	VII	V	VI	VII
1991 keskilämpötila (°C)	6,7	13,2	16,6	6,6	13,1	16,3
1961/90 keskiarvo (°C)	8,3	14,2	16,4	8,0	13,8	15,8
1991 sademäärä (mm)	41	132	62	60	127	60
1961/90 keskiarvo (mm)	36	61	75	-	22	20

Seuraavassa havainnoitsijaluettelo, jossa lomakkeiden palauttaneiden nimet on alleviivattu:

PA = Pentti Ahola, JH = Jari Halonen, MH = Markku Halonen, RH = Raimo Heinonen, JHe = Juha Helstola, UN = Uuno Heiskanen, PH = Petri Hottola, HH = Hannu Huuskonen, TJ = Tuomas Immonen, PJ = Paavo Järvinen, LK = Lauri Karttunen, HKi = Hannu Kivivuori, AK = Ari Kokkonen, HKo = Harri Kontkanen, SK = Sami Korhonen, VK = Veikko Korhonen, KaK = Kari Koskela, KiK = Kimmo Koskela, HKä = Harri Kämäräinen, EL = Esko Lappi, HL = Hannu Lehtoranta, ML = Mauri Leivo, TL = Tuomas Logren, AM = Aimo Makkonen, KM = Kimmo Martiskainen, JMa = Jukka Matero, JMi = Juha Miettinen, PM = Pirjo Myller, RN = Rauno Nivanaho, KN = Keijo Nuutinen, APo = Alpo Parkkonen, AP = Ari Parviainen, MP = Matti Piironen, JP = Jouni Pursiainen, TV = Taavi Pölönen, MR = Matti Riikonen, KR = Kauko Rouhiainen, AS = Antti Siivonen, Jouko Sormunen, AT = Ari Tanskanen, RT = Risto Torni, JV = Juha Valtanen, MV = Marko Visala, PZ = Pentti Zetterberg.

Kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Nur = Nurmes
Ilo = Ilomantsi	Out = Outokumpu
Joe = Joensuu	Pol = Polvijärvi
Juu = Juuka	Pyh = Pyhäselkä
Kes = Kesälahti	Rää = Rääkkylä
Kii = Kiihtelysvaara	Toh = Tohmajärvi
Kit = Kitee	Tuu = Tuupovaara
Kon = Kontiolahti	Val = Valtimo
Lie = Lieksa	Vär = Värtsilä
Lip = Liperi	

Lajikohtainen katsaus

Kuikka (Gavia arctica) Varmasti tai todennäköisesti pesiviä pareja ilmoitettiin 39 (v.85-90 25,67,74,46,48,14). Pesintöjä varmistettiin 12, joista 4 tuhoitui munavaiheessa vedenpinnan nousun takia. Pesissä oli 2+2+2+1 munaa ja havaituissa poikueissa keskimäärin vain 1,17 poikasta.

Kaakkuri (Gavia stellata) Iahduttavasti peräti yhdeksän havaintoa, joista 6 pesimäpaikoilta. Näistä kolmea ei ollut aiemmin tiedossa: Kes Juutinsuo (KM), Kon Suurivaara (MPe) ja Lie Kontiovaara (J.Mauranen/EL). Kolmessa havaitussa poikueessa oli 2+2+1 poikasta. Lisäksi Kontiolahdella tuhoutui yksi pesintä (MP).

Härkälintu (Podiceps griseigena) Havaintoja kertyi 29 parista (v.89-90 30,13), jotka kunnittain eriteltynä: Juu 2, Kes 5, Kit 5, Lip 1, Out 1, Rää 12, Toh 1 ja Vär 1. Ensimmäistä kertaa ilmoitettiin havaintoja kuudelta paikalta: Juu Retulampi (JHa), Kit Kiteenjärvi (MH), Lip Leppälahti (E.Pulkkinen/LK), Rää Jaama (MH) ja Piimälahti (PH) sekä Toh Peijonniemenlahti (MH). Kahdelta parilta selvisi poikastuotto: 1+2 lentopoikasta (MH,E.Pulkkinen).

Mustakurkku-uikku (P. auritus) Mustakurkkuja nähtiin keskivertovuoden määrä (taulukko 2) ja edellisvuotiseen tapaan löytyi taas kolme uutta esiintymispaikkaa: Joe Marjala (MH), Lip Härkinlampi (ML) ja Särkijärvi (ML). Parimäärät kunnittain: Joe 3, Juu 1, Kes 1, Kit 2, Lip 2, Out 1, Rää 3, Toh 2 ja Vär 4.

Taulukko 2. Eräiden lajien havaintomäärät (paria/koirasta, paitsi palokärki, törmäpääsky ja korppi: pesintöjen määrä) Pohjois-Karjalassa vuosina 1984-91.

Laji	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Mustakurkku-uikku	20	14	22	26	17	18	11	20
Laulujoutsen	12	7	27	29	27	32	14	25
Pikkutikka	6	17	18	12	14	30	18	38
Pohjantikka	1	8	5	6	6	6	3	6
Palokärki	5	6	4	12	8	9	7	16
Törmäpääsky	1077	1185	1230	1929	1455	1407	587	1192
Korppi	8	9	16	16	16	15	8	11

Heinätavi (A. querquedula) Vakiomäärä pareja (17) vanhoilla vakiopaikoilla (v.87-90 16,11,36,14).

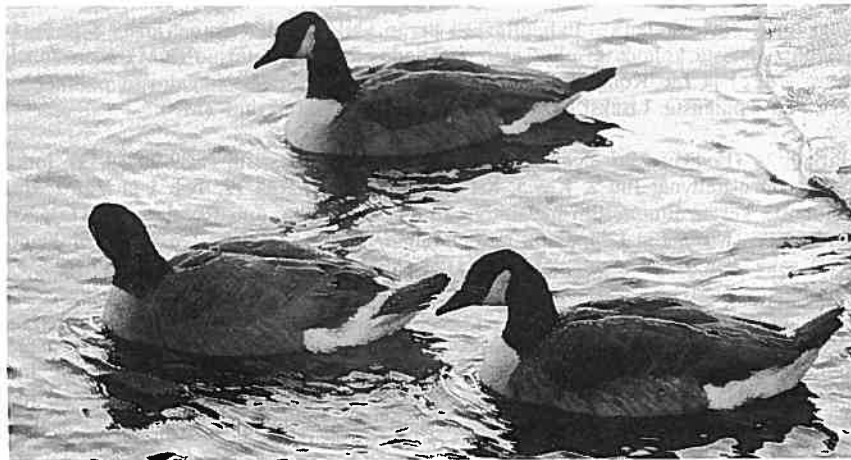
Pilkkasiipi (Melanitta fusca) Harvinainen kesähavainto: Kit Päätyeenlahti 1.7. ad ♂ (ML).

Uivelo (Mergus albellus) Ennätysellinen esiintyminen, yli kymmenen havaintoa. Vaikuttaakin siltä, että uivelosta on pikkuhiljaa tulossa uusi pesimähavainto P-Karjalaan. Kaikkiaan vasta toinen pesintä varmistui jälleen Rääkkylässä: Jouhtenuslampi ♀+12 poikasta! (PH). Muut havainnot: Joe Höylas 9.6. ♂♀ (MH), Kit Muljula 16.7. ♂ (ML), Rää Joki-Hautalampi 3 havaintoa yksittäisistä linnuista (2♀,1♂;PH,MH) ja Leppilampi 22.6. ♂ (MH) sekä Vär Sääperi neljä havaintoa yhteensä yli kymmenestä yksilöstä!; eniten 29.6. 4♂♀ (AP).

Metsähanhi (Anser fabalis) Ei havaintoja. Joko hanhet on vähenemässä tai vanhoilla pesimäpaikoilla liikutaan entistä vähemmän.

Sepelhanhi (Branta bernicla) Yksi havainto vanhasta paikasta: Joe Höylas 5.6. 5p (MH).

Valkoposkihanhi (Branta leucopsis) Vuoden tauon jälkeen jälleen yksi havainto: Kes Puruvesi Aittolahti 1 yks. koko heinäkuun (Lipsanen/KM).

Kanadanhanhesta saatiin uusi pesimälaji Pohjois-Karjalaan (Valok. Hannu Eskonen)

Kanadanhanhi (*Branta canadensis*) Ilmeisesti P-Karjalan ensimmäinen pesintä varmistui Kit Ätäsköllä, jossa 4 munasta kuorituutuneista poikasista kolme selvisi lentokykyiseksi asti (VM).

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) Pesiviä pareja ilmoitettiin edellisvuosien malliin (25; vrt. taulukko 2.). Peräti 12 näistä oli pareja, jotka joko pesivät tai oleskelivat paikalla, josta ei ollut aiemmin ilmoitettu havaintoja. Uudet havaintopaikat kunnittain: Eno 1 (RH), Kes 2 (KM), Kit 2 (APo,MH), Kon 2 (Pirjo Myller,HKo), Lie 1 (EL), Lip 1 (MH), Rää 2 (PH,KaK) ja Toh 1 (APo). Kymmeneltä parilta laskettiin poikaset: keskimäärin 4.1 (v.84-8 4.1, 4.2, 4.4, 4.64, 3.8, 4.2, 2.6). Siten pesintä onnistui selvästi paremmin kuin edellisvuonna ja aivan yhtä hyvin kuin 1980-luvulla keskimäärin.

Peltopyy (*Perdix perdix*) Ei havaintoja.

Riekko (*Lagopus lagopus*) Havaintoja viidestä kunnasta : Juu 3, Kon 2, Lie 5, Val <10 ja Vär 1 yksilöä. Useimmilta alueilta ei ollut ilmoitettu aikaisempia havaintoja: Juu Rajosaaret (JHa), Lie Patvinsuo Surkanpuro (JMi) ja Savijärvi Savijoki (EL), Vär Kaustajärvi (AS) sekä peräti viisi paikkaa Valtimolta (VK); Heinälampi, Koirilampi, Pöytäsuu, Saarilampi ja Suurisuo.

Kurki (*Grus grus*) Todennäköisesti pesiviä kurkipareja löytyi taas parhaaseen 1980-luvun malliin: 37 (v.85-90 15,35,54,39,26,11). Pesimättömiä lintuja laskettiin ainoastaan 54; eniten Rää Oravilahti: 2.6. 14p (HKi). Ns. uusia pesimispaikkoja ilmoitettiin peräti 12. Kes Lakovaara Kurkisuo (Timo Hirvonen/KM), Kii Mäkrä (P.Hakkarainen/JMi), Kit Hiidensuo ja Hyypii Rieskalampi (APo), Lip Siikasalmi Lakkainsuo (E.Pulkkinen/LK) ja Tutjunlampi (A.Makkonen/JMi), Nur Haaposuo (JV), Pol Ruvaslahti (HKä) sekä Rääkkylästä neljä paikkaa: Jokilampi (PH), Jouhtenuslampi (PH), Roikko (MH) ja Venturi (PH). Poikasmäärät selvitettiin 14 parilta, joilla oli keskimäärin 1,71 poikasta. Pesiiä löytyi kolme (1+2+2 munaa).

Nokikana (*Fulica atra*) Nokikanoja muistettiin merkittäviksi vihkoihin huomattavasti tavallista aktiivisemmin (lähinnä MH,ML,PH), joten pareja kertyi yhteensä vähintään 42 (v.90 9). Lintuja saattoi kyllä olla maisemissa tavallista paremmin, sillä peräti seitse-

mältä paikalta tuli ensihavainto lajista; kaikki MH:n kirjaamia! Joe Ukonlahti, Kit Juurikkajärvi ja Järvenpää, Kon Pitkäranta, Lip Mattisenlahti sekä Rää Kiesjärvi ja Lamminpohja.

Pikkutylli (*Charadrius dubius*) Havaintoja ilmoitettiin kolmen kunnan alueelta yhteensä 13 parista; eniten Joensuusta (10 KN). Yhdeltä alueelta ei ollut aikaisempia havaintoja: Lip Kontkala (PZ).

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*) Kapustarintoja löytyi yhdeksältä pesimäpaikalta yhteensä 11 ♂/varoittelevaa lintua. Kahdelta alueelta ei aikaisempia havaintoja ollut: Juu L-Vuokko Tervasuot (JHa) ja Rää Hautalampi (PH). Kit Kirkkosuolta löytyi pesä samasta kuopasta kuin edellisvuonna! (APo).

Jänkäkurppa (*Lymnocyptes minimus*) Neljä havaintoa ilmoitettiin, joista yksi vakio paikalta Kon Pitkärannasta. Lie Patvinsuolla 16.5. äännellyt saattoi olla pesivä (AK) kuten myös Rää Jouhtenuslammella koko kesän äännelleet 2 yksilöä (PH). Sen sijaan Rää Joki-Hautalammella 7.5. kopotelleet 4 yksilöä olivat todennäköisesti muuttavia (MH).

Pikkukuovi (*Numenius phaeopus*) Kaikkiaan 11 alueelta löytyi pikkukuoveja yhteensä ain. 20♂/varoittelevaa yksilöä. Paikat kunnittain: Ilo 2, Kes 2, Kit 1, Kon 1, Lie 2, Nur 1 ja Pol 1. Uusia pesimäalueita ei tullut tietoon.

Suokukko (*Philomachus pugnax*) Neljä havaintoa, joista ainakin yksi pesimäalueelta: Ilo Patvinsuo Teretin lintutorni 1+5 yks (EL).

Vesipääsky (*Phalarobus lobatus*) Ei havaintoja.

Selkälokki (*Larus fuscus*) Ks. erillinen selvitys tässä numerossa!

Pikkulokki (*Larus minutus*) Pikkulokkipareja laskettiin taas vuoden tauon jälkeen ja määrät olivat 1980-luvun vuosien luokkaa (385, v.86-90 313,630,300,425,120). Suurin yhdyskunta löytyi Rää Hautalammelta (110♂;PH) ja suurin parvi (200 yks.) pyöri hyönteispyynnissä 26.5. Lip Riihilammella (LK). Vedenpinnan huikea nousu kesäkuussa lienee tuhonnut useilla alueilla pesintöjä; yksi havainto ilmoitettiin Joe Utran kanalvalta, jossa 10 parin munat jäi veden alle (HKä).

Kahdeksalta paikalta ei ollut ilmoitettu aikaisempina vuosina havaintoja: Kit Hiidensaari 15.6. 60 (JHe), Kon Pyytilampi 6.7. 2 (MP), Lip Vaivio Kylänlahti 30.6. 40 ad (PZ), Nur Suojärvi 25.6 ♂♀ pesi (PH), Pyh Kuusenjuuri 15.6. 10 (MH), Rää Varpasalo Ahmosaari 5♂♀ pesi (JMi), Toh Järventaus 15.6. 20 (JHe) ja Val Karhunpään niityt 2.6. 2 (EL). Näillä kaikilla alueilla ei lokit välttämättä pesineet.

Uuttukyyhky (*Columba oenas*) Peräti kolme havaintoa: 26.4. 1 hävisi metsään Rää Joki-Hautalampi (PH), Rää Kiesvaara 18.5. 1 (MH) ja 7.6. 1 rantapellolla Vär Sääperi (PH).

Käki (*Cuculus canorus*) Käen munia tavattiin kahdessa leppälinnun pesässä, joista toinen tuhoutui Kon Kerolankankaalla (KiK) ja toisesta rengastettiin poikanen Lie Naarajoella (EL).

Keuhkaja (*Caprimulgus europaeus*) Viime kesän aallonpohjasta noustiin lähes parhaiden vuosien tasolle (taulukko 3.). Havainnot kunnittain: Kit 3, Kon 2, Rää 2, Tuu 1, Vär 4. Suurin osa havaintopaikoista oli uusia! Kit Papinkangas Ruppenen Musta (APo) ja Papinniemi (MH), Kon Jakokoski (MP), Rää Oravisko Tölkki (AS) ja Sangenlahti (MH), Tuu Kattila-aho (AS) sekä Vär Savikko ja Selänne (PH).

Taulukko 3. Eräiden lajien havaintomäärät ($\sigma/\sigma\varphi$) Pohjois-Karjalassa 1982-90.

Laji	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Kehräätäjä	11	10	15	16	9	2	9	2	12
Kuhankeittäjä	28	34	34	63	78	73	76	26	37
Kultarinta	25	36	39	21	27	37	15	8	13
Mustapääherttu	22	22	18	23	42	33	19	12	10
Kultasirkku	24	24	29	25	33	18	18	7	11

Harmaapäätikka (*Picus canus*) Ei havaintoja.

Pikkutikka (*Dendrocopos minor*) Pikkutikkoja nähtiin ennätysmäärä johtuen lähinnä lisääntyneestä retkeilystä rehevillä ranta-alueilla (taulukko 2.). Kaikki havainnot kunnittain: Eno 1, Joe 6, Juu 1, Kes 3, Kit 5, Kon 4, Lip 4, Out 2, Pol 5, Pyh 3, Rää 2, Toh 1 ja Vär 1 reviiriä. Uusia esiintymispaikkoja löytyi peräti 17: Eno Sarvinki Pirttivaara (RH), Joe Linnunniemi (PZ) ja Marjala (MH), Juu E-Vuokko (JHa), Kes Kermola (KM), Kit Lietso (JMi) ja Muljula (MH), Kon Herajärvi (JMi) ja Mönni (KiK), Pol Pupunniemi (JMi) ja Honkasaari (JMi), Pyh Petrinlahti (KiK) ja Salokylä (JMi), Rää Jokilampi (PH) ja Jouhtenuslampi (PH), Toh Kemie (Kari Luukkonen/HKi) sekä Vär Patsola (HKi).

Pesiä löytyi hienosti seitsemän: Joe Noljakka (PZ), Juu E-Vuokko (JHa), Kes Pöllälänniemi ja Varmo (KM), Kit Impivaara 4 poikasta ja σ reng. (APo,JMi) ja Valkolanasaari 4 poikasta reng. (RT,JMi) sekä Pyh Salokylä 3 poikasta reng. (JMi).

Pohjantikka (*Picoides tridactylus*) Lähes vakiot 6 havaintoa, joista kaksi pesintää. Kaikki havainnot: Ilo Koivusuo 1 reviirillä huhtikuussa (PZ), Kon Jakokoski 30.6. ja 2.7. σ (MP), Särkäsuo pesintä: 3 poikasta ja emot reng. (JMi,HH) ja Salmilamminsallo pesintä: 3 poikasta ja σ reng. (HH,JMi), Val Matovaara 5.5. φ (VK) sekä Ukonkiviuvaara 18.5. 1 (VK). Näistä alueista vain kahdelta oli aikaisempia havaintoja.

Palokärki (*Dryocopus martinus*) Palokärki on ilmeisesti hieman lisääntynyt parin leudon ja suhteellisen vähälumisen talven ansiosta, sillä pelkästään tikka-aktiiviteetin nousu maakunnassa ei riitä selittämään lähes parhaan atlas-vuoden tasolle nousutta reviirimäärää: 47 (v.85-90 12,36,50,33,31,26). Havainnot kunnittain: Kes 9, Kit 7, Kon 2, Lie 2, Lip 9, Nur 1, Out 1, Pol 1, Pyh 1, Rää 4, Toh 1, Val 7 ja Vär 2 paria/soidintavaa yksilöä. Uusia tapaamispaikkoja ilmoitettiin jälleen runsaasti (22, v.87-90 35,21,23,19): Kes Pöllälänniemi, Sarvisalo, Suurikylä ja Purujärvi (KM), Kit Havukkasaari (JMi), Suontaus-Kivikumpu (APo) ja Tiekoski-Kankaanperä (APo), Lie Akka-Koli (JMi), Pyh Mulo (MH), Rää Vuoniemi (MH), Toh Hukkala (JP), Val Kalliopuro, Kaunislehto ja Riihivaara (VK) sekä Vär Kaurila ja Patsola-Selänne (HKi). Osa uusista paikoista on lueteltu pesintöjen yhteydessä.

Pesintöjä varmistettiin ennätysmäärä (vrt. taulukko 2): Kes Vilanotsa (Aulis Soikkeli/KM), kk hautausmaa (KM) ja Varmo (KM), Kit keskusta 4 poikasta reng. (JMi), Kon Salmilamminsallo 4 poikasta reng. (JMi,HH), Lip Lammu (LK), Leppälähti (E. Pulkkinen/LK), Onkisalmi (KR,JMi), Puromäki 4 poikasta reng. (JMi,KR) ja Ristonkangas 5 poikasta reng. (JMi,KR), Out Kurjenmäki 5 poikasta reng. (E. Karttunen/JMi), Rää keskusta 1 poikanen reng. (TL, JMi) ja Sängenlahti 4 poikasta reng. (MV,JMi) sekä Val Kivimäki 5 poikasta reng., Louhivaara 3 poikasta reng. ja Riihikangas 5 poikasta reng. (VK).

Käenpiika (*Jynx torquilla*) Pesintöjä varmistettiin kuusi (v.87-90 17,8,2,5): Kii Paa-vonlampi 9 poikasta reng. (RN,JMi), Kon Salmilamminsallo 8 poikasta reng. (HH,JMi), Lip Härkinvaara (PZ), Pyh Hammaslahti epäonnistunut pesintä (P.Pitkänen/JMi), Rää keskusta epäonnistunut pesintä (TL,JMi) ja Varpasalo 1 poikanen reng. (JMi). Viimeksi mainitulla pesällä oli lisäksi vain yksi muna! Kon Salmilammen pesän poikasten koko erot olivat uskomattoman suuret, sillä käsisiiven pituus oli isoimmalla poikasella 43 mm ja pienimmällä vain 7 mm. Pienin poikanen jäikin rengastamatta! Lisäksi ilmoitettiin kolme reviihävistä.

Kuhankeittäjä (*Oriolus oriolus*) Kuhankeittäjiä löytyi maastosta lähes yhtä huonosti kuin edellisvuonna (taulukko 3.) Liperistä PZ ilmoitti Härkinvaaran reviirin olleen tyhjä ensi kertaa vuoden 1972 jälkeen! Myös muilta alueilta tuli samanlaisia tietoja. Havainnot kunnittain (suluissa v.90): Joe 2 (3), Kes 4 (2), Kit 8 (2), Kon 2 (3), Lip 7 (4), Pyh 2 (2), Rää 9 (4), Toh 1 (1) ja Vär 2 (1).

Törmäpääsky (*Riparia riparia*) Uusia yhdyskuntia löytyi 12 (v. 88-90 27,9,3) lähinnä HKä:n toimesta. Aktiivinen etsintä nosti myös kokonaisparimäärän keskivertovuoden tasolle, mutta kun verrataan aikaisempien vuosien laskentoja (taulukko 4.), näkyy selvästi törmäpääskyjen parimäärän lasku 1980-luvulta 1990-luvulle. Syytä olisikin ottaa aktiivisesti yhteyttä kuntiin ja neuvoa mitkä sorakuopat/kuopan osat tulisi jättää maisemoimatta.

Vuonna 1991 löytyneet koloniat: Kes Sittoniemi (KM), Lie Egyptinkorpi (JV); loput HKä:n löytämiä: Eno Jakojärvi, Ilo Ruotiniemi, Juu Tiilikka, Kon Aittolampi, Lehmonsärkkä ja Utranharju, Lip Härkinvaara sekä Pol Kuikkapuro, Martikkalanniemi ja Sotkuma.

Taulukko 4. Törmäpääskyjen parimäärät kolonioissa vuonna 1991 ja jonain vuonna 1988-90 (viimeisin havaintovuosi huomioitu).

Paikka	1988-90	1991	Havainnoitsijat
Eno Sarvinki Kaiskuvaara	175	248	RH
Pirttivaara	115	102	RH
Kes Palokangas	70	-	KM
Leveäkivi	80	-	KM
Salokylä	60	70	KM
Suurikylä	100	-	KM
Kii Kuusjärvi	17	60	PA,JMi
Murtojärvi	70	50	PA,HKä
Kon Puntarinkoski	60	10	AT,HKä
kaatopaikka	98	20	RP,HKä
Lip Kyläsärkkä	13	5	LK,HKä
Niva	12	5	LK
Pol Viklinrimpi	60	20	HL,HKä
Pyh Rauanvaara	50	40	JK,MH
Suhmura	10	10	RP,HKä
Rää Kiesvaara	25	70	KaK,MH
YHTEENSÄ	1015	710	

Korppi (*Corvus corax*) Korpin pesintöjä varmistettiin hieman vähemmän kuin parhaana vuosina (taulukko 2). Pesinnät kunnittain: Kii 2, Kon 1, Lie 1, Lip 2, Nur 1, Pyh 1, Val 3. Uusia pesäpaikkoja löytyi viisi: Kii (RN,JMi), Lie (EL), Nur (VK) ja Val 2

(VK). JMi rengasti kolme poikuetta: 2+2+5 poikasta (keskimäärin 3.0; (v.84-90 3.5,4.17,4.75,4.0,3.0,4.35,3.3).

Mustavaris (Corvus frugilegus) Ei havaintoja.

Naakka (Corvus monedula) Kaksi uutta havaintopaikkaa: Lie Riihivaara (EL) ja Val keskusta (VK).

Kuukkeli (Perisoreus infaustus) Vain yksi havainto: Lip Kontkala 2.6. 1 (AS). Mainittakoon tässä yhteydessä, että kuukkelihavaintoja kannattaa ilmoittaa myös varsinaisen kesäajan ulkopuolelta, koska kyseessä on todellinen paikkalintu ja esimerkiksi syyskuinen parvihavainto on melkoisella varmuudella sen kesän poikue.

Kuusitiainen (Parus ater) Ennätysmäinen esiintyminen. Leudot talvet, runsaat vaelukset ja vuoden 1990 huippurunas kuusen siemensato ovat pohjustaneet kuusitiais-kannan nousun lähes 1970-luvun tasolle. Havainnot kunnittain: Joe 4, Lie 1, Lip 2, Pyh 1 ja Rää 7 havaintopaikkaa. Lisäksi jopa kymmenillä ruokintapaikoilla havaittiin talvella kuusitiais. Pesintöjä varmistui neljä (kaikki KIK): Joe Ketunpesät 3 pesintää, joista vain yksi onnistui (2 poikasta reng.) ja Rää Vuorilahti 7 poikasta reng.

Pyrstötiainen (Aegithalos caudatus) Yhteensä yhdeksän pesintäaikaista havaintoa, joista kaksi poikuetta: Kitee (APo) ja Out Sysmäjärvi (ML). Havainnot kunnittain: Kes 1, Kit 2, Out 1, Rää 3, Toh 1 ja Vär 1.

Kultarinta (Hippolais icterina) Kultarintoja kuultiin selvästi lähes yhtä vähän kuin edellisvuonna (taulukko 3). Havainnot kunnittain (suluisia v.90): Joe 5 (2), Kes - (1), Kon - (1), Lip 1 (-), Pyh - (1), Rää 4 (1), Toh - (2) ja Vär 3 (-). Kuitenkin laulavia koiraita kuultiin viidessä uudessa paikassa: Joe Marjala ja Kyyrönsuo (JMa), Lip Saariniemi (JMi), Rää Marjosärkkä (PH) ja Vär Sääperi Hiidenvaara (HKi).

Mustapääkerttu (Sylvia atricapilla) Mustapääkertut tekivät pohjanoteerauksen kesähavaintojen historiassa (taulukko 3). Havainnot kunnittain (suluisia v.90): Joe 1 (2), Kes 1 (-), Kit 1 (-), Kon - (3), Lie 1 (1), Pyh 1 (1), Rää 2 (2) ja Toh 3 (3). Aikaisempia havaintoja ei ollut ilmoitettu Lie Kitsistä (EL).

Tilhi (Bombycilla garrulus) Vain toukokuusia pikkuparvia Juuassa, Liperissä ja Rääkylässä.

Lapinharakka (Lanius excubitor) Kaksi havaintoa sopivasta pesimäympäristöstä: Juu L-Vuokko Soikkelo ♂ varoitteli (JHa) ja Kon Pitkäranta useita hav. 1 yksilöstä (MH).

Pikkuvarpunen (Passer montanus) Havaintoja vain ennestään tunnetuilta pesimäpaikoilta.

Tikli (Carduelis carduelis) Ilahduttavan runsaasti tikkejä, jotka painottui entiseen tapaan Joensuuun. Kaikki havainnot: Joe Kontiosuon kaatopaikka 2-3 (HKä,PZ), Nepenmäki 2 (MH), Niinivaara 1 (MH), Lip Siikakoski 2 juv (PH), Out Sysmäjärvi 1 (PH) ja Rää Haapasalmi 1 (MH).

Hemppo (Carduelis cannabina) Viisi havaintoa neljästä kunnasta: 29.5. 2 Ilo Mekrijärvi (JMa), 12.5. 3 Joe Ukonlahti (MH), 17.5. <5 Kit keskusta (MH), ♂♀ ilmeisesti pesi Lip keskusta (LK) ja 22.6. 1 äänt. Lip Viinijärvi (AP).

Kultasirkku (Emberiza aureola) Kultasirkkukanta on pienemään päin P-Karjalassa tai sitten Vär Sääperin linnut ovat siirtyneet lintumiehille tuntemattomaan paikkaan. Kaikki havainnot: Joe Höylas <2♂♂ (PZ) ja Kettuvaara ♂♀ pesi (HKä), Lie Sokojoki 2♂♂ (EL), Rää Oravilahti Laukasenlampi ♂♀ (MH) ja Vär Sääperi 5♂♂ (PH). Rääkylän pariskunta on ensi havainto sirkuista ko. kunnassa.

Haarapääsky savimajassaan (Valok. Hannu Eskonen)

POHJOIS-KARJALAN SELKÄLOKIT

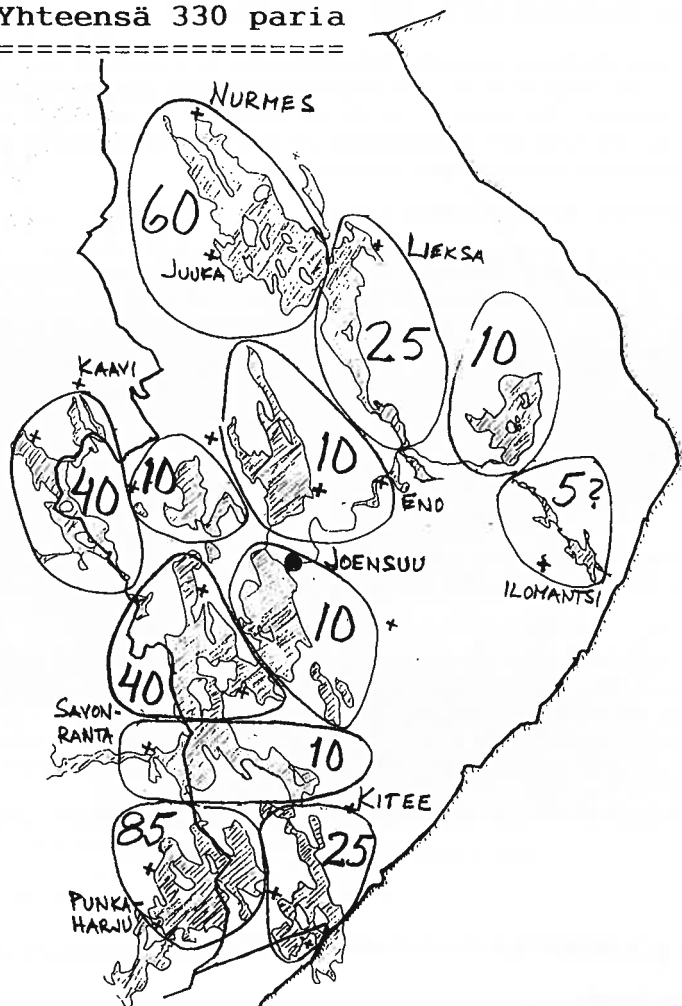
Risto Juvaste

Selkälöki on suomalaisin lintumme. Se on ylväs ja sirosiipinen aristokraatti. Sen kannat ovat vähentyneet viime vuosina. Siksi se on otettu erikoistarkkailuun. Silti vain kaksi jäsentä ilmoitti siitä kesähavaintoja. Seuraavat tilannearviot perustuvat pääosin omiin havaintoihini. Lisäksi kyselin puhelimella lisätietoja Pielisen tilanteesta (Esko Lappi, Lieksan edusta ja Hannu Lehtoranta ja Jari Halonen, Pielisen pohjoisosa).

Ohessa esitetyt parimäärät ovat (onneksi) suurempia kuin Siipirikossa 1/1990 esittämäni. Tämä ei kuitenkaan johdu selkälökin kantojen vahvistumisesta vaan tarkentuneesta laskennasta. Erityisesti on huomattava, että pääosa arvioistani perustuu rengastuksen yhteydessä tehtyihin havaintoihin. Näissä laskennoissa on vaikea huomioida ja sijoittaa munavaiheessa epäonnistuneita pesintöjä. Yksittäiset pesintäyritykset voivat jäädä kokonaan pois ja suurkolonioiden parimäärä jää alle todellisen.

POHJOIS-KARJALAN SELKÄLOKIT

Yhteensä 330 paria

Em. syistä oheisiin lukuihin tulee suhtautua varauksin. Laskennan edelleen tarkentua ne saattavat yhä hieman kasvaa. Pyrin nyt kevätkesällä testaamaan niitä lentolaskennoin hankkimallani ultrakevyellä lentokoneella. Ko. testaus oli tarkoitus tehdä jo viime kesänä, mutta lokit lensivät etelään ennenkuin sain vesilentolupakelpuutuksen ja kellukkeet.

Muista selkävsilajeista viime kesän laskennoissani alueella Anttola-Kuopio-Lieksa todettakoon seuraavaa. Näin kesän aikana ainakin sata kuikkaa, mutta vain yhden poikueen ja senkin eräällä pikkujärvellä. Kuikalle sateinen kesä teki hallaa. Harmaalokkeja Pohjois-Karjalan vesillä on vielä likimain yhtäpaljon kuin selkälokkeja, kun Kesän jättikolonialia ei huomioida. Etelään mennessä harmaalokit lisääntyvät. Puumalan seudulla on jopa 250 parin kolonia. Naurulokkien luotopesinnät ovat ilmeisesti vähentymässä. Pikkulokkien pesiä löysin vain kahdelta Kesälahdella sijaitsevalta luodolta.

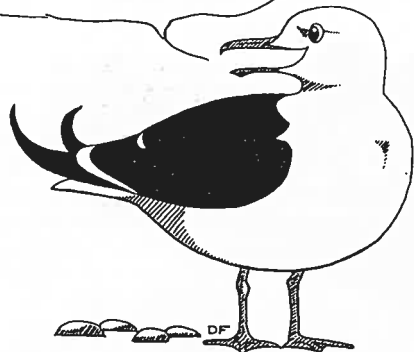

Kirjoittaja harjoittelemassa ensikesän laskentalentoja varten.

"Frakkipukuinen" selkälokki metsäisellä pesäluodolla. (Risto Juvaste)

Olen suomalaisin!
Miksi minua vainotaan?

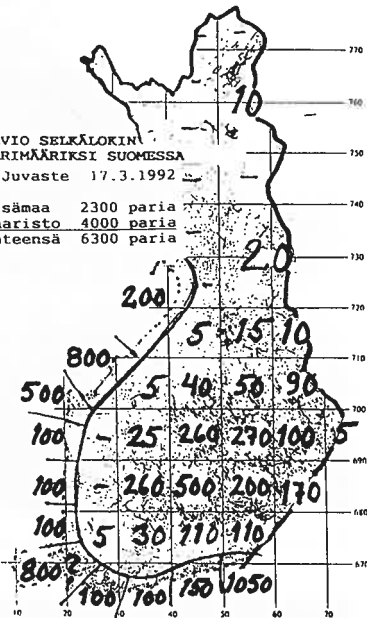

SELKÄLOKIN TILANNE Risto Juvaste

Selkälokin kannat ovat pudonneet 80-luvulla likimain puoleen. Romahduksilta kanta on säästynyt ilmeisesti vain Kokkolan alueella. Oheinen karkea kartta on arvio nykytilanteesta. Kaikki kommentit ovat tervetulleita, ne voi toimittaa joko LYL:iin tai minulle puh. 973-801293.

ARVIO SELKÄLOKIN
PARIMÄÄRIKSI SUOMESSA
R. Juvaste 17.3.1992

Sisämaa 2300 paria
Saaristo 4000 paria
Yhteensä 6300 paria

Miksi meitä vainotaan? Selkälokki. (Risto Juvaste)

Ohessa on myös tämänhetkinen arviokarttani selkälokin parimääräksi Suomessa. Siinäkin parimääräarviot ovat nousseet, sillä olen saanut kommentteja alan harrastajilta (mm. Harri Hongell, Tuukka Pahtamaa, Olavi Hilden, Seppo Grönblom, Veijo Vänskä, Torsten Stjernberg, Jukka Virtanen, Jorma Tuomainen, Ari Lyytikäinen, Esa Lammi, Martti Hario). Kiitokset heille ja muillekin avustajilleni. Lisäkommentit ovat edelleen arvokkaita. Myös tiedot pienten järvien selkälökkikannoista ovat arvokkaita. Tietoja voi lähettää minulle tai LYL:iin, jonne kerätään selkälökkitetietoja keskitetysti. LYL:n selkäviesiprojekti saanee vielä tänä keväänä osaaikaisen projektisihteerin.

Lopuksi toivoisin kaikkien harrastajien tekevän jotain lintuluotojen suojelemiseksi. Yrittäkäämme yhdessä muuttaa ihmisten asenteita lokkiystävällisiksi. Opettakaamme jupitkin ihaillemaan lokkien uljasta liittoa Suomen sinessä. Kuinka autoita olisivatkaan järvemme ja saaristomme ilman lintuja! Lokit elävöittävät myös kaupunkijamme - ja jopa kaato-paikkojamme. Tarvitsemme lokkien suhteen vastaavaa asennemuutosta kuin joutsenen, haukkojen ja norpan suojelussa on jo tapahtunut. Selkälökilla voisimme aloittaa. Sen suojeluun olisi hyviä perusteita. Apuna voimme käyttää oheista Dick Forsmannin piirtämää sympaattista selkälökkia. Itse käytän sitä mm. selkälökkiluodoille kiinnittämässäni suojeluviesteissä. Niitä on helppo tehdä kopiokoneella paperille, mutta kestävä muovinen versiokin on tulossa. Havaintoja vastaan toimittelen niitä todella mielelläni.

MAAKUNNALLE UUDET LAJIT 80-LUVULLA

Jouni Pursiainen ja Harri Kontkanen

Rariteettikatsauksissa toistuu tuon tuosta kommentti "maakunnalle uusi laji". Kommentti jo sinänsä kertoo, että havainto on merkittävä, mutta herättää helposti kysymyksiä lukijan mielessä. Montako lajia kaikkiaan on nähty? Mitä lajeja on vuosien mittaan nähty ja mitä ei vielä ole havaittu? Miten usein uusia lajeja havaitaan?

Vastauksia löytyy ainakin kahdesta katsauksesta. Jo PYNNÖNEN (1943) julkaisi kirjassaan Joensuun seudun linnustosta listan, jota hyvin voidaan pitää ensimmäisenä Pohjois-Karjalan lajiluettelona. Tuolloin listaan mahtui 215 lajia. Vuoden 1980 loppuun mennessä lajimäärä oli jo kasvanut peräti 275:een (KAPANEN 1981), mikä osittain oli seurausta 70-luvulla voimakkaasti lisääntyneestä linturetkelystä. Samalla myös määritystietous ja harrastajien käytössä oleva välineistö kohenivat nopeasti.

Lähes kaikki tässä jutussa esiintyvät havainnot on hyväksytty ja julkaistu joko ARK:n toimesta (LEIVO 1982, 1983, 1984, LEIVO&PARVIAINEN 1985, LEIVO&PURSIAINEN 1992, PARVIAINEN 1986, 1987, 1988), tai RK:n toimesta (MIKKOLA 1982, 1983, 1984, HARIO&NUMMINEN 1985, 1986, HARIO ym. 1987, HARIO ym. 1988, 1989, JÄNNES ym. 1990, JÄNNES ym. 1991). Nämä 'instituutiot' ovat siis huolehtineet siitä, että tässäkin katsauksessa vilahdelevat havainnot ovat luotettavia ja julkaisemiskelpoisia.

Tämäntyyppinen lajilista on tietysti luonteeltaan epävirallinen, koska milloin hyvänsä voi tulla tietoon uusia havaintoja takavuosilta. Tämän lyhyen katsauksen tarkoitus on päivittää tilanne aikaväliltä 1.1.1981-31.12.1990. Heti aluksi on todettava, että KAPASEN katsaus on myöhemmin täydentynyt kolmella lajilla, joten epävirallinen lajimäärä vuoden 1980 lopussa oli siis 278. Uudet lajit olivat:

Jääkuikka (*Gavia adamsii*) 1965 1kv löydetty kuolleena Joensuusta (ilm. Petri Hottola).

Siperiankurmitsa (*Pluvialis fulva*) 9.7. 1977 1 ad p Joe Höytiäisen kanava (Ilkka Lemmetyinen, Matti Kapanen).

Mustaleppälintu (*Phoenicurus ochruros*) 11.4.1979 1/2kv Pyh Mulo (Jouni Pursiainen).

Maakunnalle uudet lajit 1.1.1981-31.12.1990:

Haahka (*Somateria mollissima*) 9.5.1981 Kon Kulho 1/ m (Kimmo Koskela).

Vuoden 1990 loppuun mennessä maakunnassamme on vierailut vain 8 haahkaa. Tämä on ehkä hieman yllättävää, sillä pesiihän haahkoja merialueellamme n.300 000 paria (KELLOMÄKI&KOISTINEN 1983), ja lisäksi laji on varsin yleinen myös Jäämerellä. Toisaalta haahka on todellinen meren eläjä, joka kaihtaa sisävesistöjämme.

Ruostekurkkusirkku (*Emberiza caesia*) 19.5.1981 1/ Lie Lampela (Jukka Heikkinen).

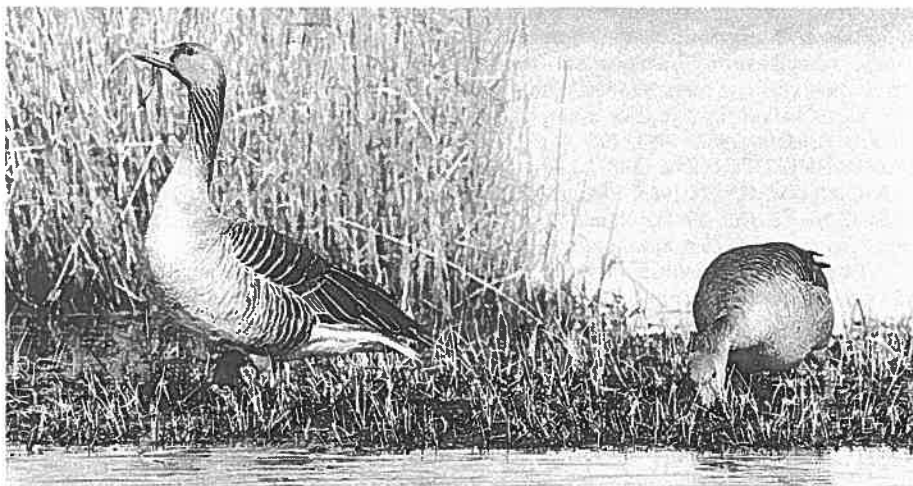
Ensimmäinen havainto maastamme. Laji pesii Balkanilla, Vähä-Aasiassa ja Välimeren itärannikolla. Lieksan linnun lisäksi maastamme on toinen havainto 30.9. 1989 Kotkasta. Eittäväksi yksi 'kovimmista' maakunnassa tavatuista lintulajeista.

Viirusirkkalintu (*Locustella lanceolata*) 1.-4.8.1981 1/ Ä Vär Sääperi (Heikki Holmström).

Havainto oli Suomen kolmas. Toinen ja toistaiseksi viimeinen havainto Pohjois-Karjalasta on 18.-19.6. 1985 1/ Ä Vär Sääperi (Petri Hottola). Vuoden 1990 loppuun mennessä laji on havaittu maassamme 12 kertaa, näistä kolme havaintoa on syksyltä, muut ovat olleet kesäisiä laulavia koiraita. Brittein saarilla laji on ainoastaan syksyinen satunnaisvieras syys-lokakuussa. Havaintoja on kertynyt 47 syksyisestä linnusta (ALSTRÖM ym. 1991). Laji on leviämässä kohti länttä ja pesii nykyään heti Äänisjärven itäpuolella. Tulevaisuudessa laulavia koiraita löytynee lisää juuri Värtsilä-Tohmajärvi-Kitee-alueelta.

Merihanhi (*Anser anser*) 9.5.1982 1 p/m Lip Ahonkylä (Hannu Räsänen, Heikki Pönkkä).

Ensihavainnon jälkeen laji on ollut PK:ssa lähes vuosittainen kevätvieras. Havaintoja vuoden 1990 loppuun mennessä on kertynyt yli 40 yksilöstä, tosin puolet tästä määrästä muodostuu Vär Sääperin (28.5. 1989) 21 linnun parvesta. Merihanhi on meillä lähes yksinomaan 'merilintu', mutta Euraasian keskiosien läpi ulottuvalla levinneisyysalueellaan merihanhi pesii erilaisten vesistöjen läheisyydessä. Haahkan tavoin merihanhi ei ole riippuvainen merialueista, joten hanhien 'eksyminen' Pohjois-Karjalaan ei ole mitenkään yllättävää.

Merihanhi liitettiin Pohjois-Karjalan lajiluetteloon vasta 80-luvulla (Valok. Hannu Eskonen)

Kirjokerttu (*Sylvia nisoria*) 31.5.1982 1/ Ä Joe Höylas (Petri Hottola).

Toinen havainto lajista tehtiin 24.8. 1990 Joe Höylasilla, missä rengastettiin 1 lkv lintu (Juha Mieltinen). Kirjokerttuja pesii eteläisimmässä Suomessa n.2000 paria (KELLOMÄKI&KOISTINEN 1983), mutta siitä huolimatta 'kike' on maakunnassamme ensiluokan harvinaisuus.

Hippiäisuunilintu (*Phylloscopus proregulus*) 22.-23.10. 1982 2 p Joe Sulkuniemi (Juha Mieltinen ym.).

Hippiäisuunilintu pesii eteläisessä Siperiassa, Pohjois-Mongoliassa ja Mantsuriassa. 'Hipulit' talvehtivat pääasiassa Etelä-Kiinassa. Pohjois-Karjalassa on nyttemmin havaittu yhteensä 7 prota, ja Suomesta lajista on yhteensä 280 havaintoa. Lajikohtaista spekulatiota kirjosiipilinnun yhteydessä.

Jalohaikara (*Egretta alba*) 2.-6.5.1983 1 Rää Oravilahti (Esa Lavikainen, Olli Puustinen).

Suomen 16. 'Jallu'. Ehkäpä sama lintu seikkaili samaisena kesänä 18.6. Lip Soutsenniemi-Syvälahdella (Timo Lautanen), ja majoittui sitten 4.7.-30.8. Joe Höytiäisen kanavalle (Esa Laaninen, Matti Kapanen, Hannu Kauhanen ym.). Seuraavat havainnot ovat: 13.5. 1988 1 p Vär Sääperi (Hannu Kivivuori, Kalervo Rinne) ja 23.5. 1990 1 ad p/WNW Joe Höytiäisen kanava (Harri Kontkanen). Jalohaikara on nähty Suomessa yli 40 kertaa, useimmiten juuri toukokuussa. Luultavasti komea jalohaikara havaitaan kuluvalle vuosikymmenellä vielä 2-3 kertaa touko-kesäkuussa joillakin hyvillä Pohjois-Karjalalaisilla lintujärvillä.

Kirjosiipiuunilintu (*Phylloscopus inornatus*) 15.9.1983 1 Joe Höyt. kanava (Matti Kapanen, Mauri Leivo).

Maamme n. 120. ino. Suomessa normaalisti tavattava nimirotu *inornatus* pesii Pohjois-Siperian taigalla, Uralilta itään. Se talvehtii Etelä-Kiinassa, Kaakkois-Aasiassa ja Filippiineillä. Pieni osa kannasta muuttaa kuitenkin syksyisin hippiaisuunilintujen tavoin säännöllisesti länteen. Lintuharrastajien iloksi osa näistä linnuista sivuuttaa myös Suomen muuttomatallaan. Vuoden 1990 loppuun mennessä PK:sta on kertynyt havaintoja 16 yksilöstä ja Suomesta yhteensä 355 yksilöstä. Syksyltä 1991 on lisäksi Joensuusta pari käsittelemätöntä havaintoa. Ino on siis pron tavoin nykyisin lähes jokasyksyinen vieras Joensuussa. Havaintojen keskittyminen Joensuuhun johtuu alueen aktiivisesta retkeilystä ja Höylasin lintuaseman verkoista. Myös Joensuun otollinen sijainti Pyhäselän rannalla on osasyllinen havaintojen supplioitumiseen nimenomaisen kaupungin alueelle. Näitä 'pieniä vihreitä' löytyisi taatusti myös muiden suurien järvien rannoilta ja niemistä, jos joku jaksaisi kompata aktiivisesti rantapöpeliköitä syys-lokakuun aikaan.

Kyhmyhaahka (*Somateria spectabilis*) 6.11.1983 /2 puk. p/m Rää Vuoniemi (Mauri Leivo, Matti Kapanen, Hannu Kauhanen, Ari Parviainen, Heikki Pönkkä, Hannu Räsänen, Anssi Vähätalo).

Ensihavainnon lisäksi kyhmynenäinen korea koiras tavattiin 25.4. 1989 Joe Linnunlahdella (Ari Parviainen, Juha Valonen). Vuodelta 1991 on lisäksi yksi keväinen (toukokuu) ja yksi syksyinen (lokakuu) havainto naaraspukuisesta linnusta, joita ARK ei vielä ole käsitellyt. Laji pesii arktisella tundralla Kuolanniemimaalta itään ja talvehtii Jäämerellä. Kyhmyhaahka on allihaahkan tavoin säännöllinen talvehtija Itämerellä, tosin 'pattihaahka' on huomattavasti allihaahkaa harvalukuisempi. Arktisen muuton yhteydessä allihaahkoja, ja varmaan myös kyhmyhaahkoja, muuttaa säännöllisesti maakuntamme kautta talvehtimis-/pesimäalueille. Tulevaisuudessa tarkka tapitus tulee paljastamaan spectan lähes jokavuotiseksi vieraaksi.

Kapustahaikara (*Platalea leucorodia*) 13.5. 1984 1 ad Lie Siikasuo (Kari Jeskanen, Jarmo Martiskainen).

Maamme neljäs Platalea. Laji pesii yhdyskunnittain Alankomaiden, Etelä-Espanjan ja Kaakkois-Euroopan rehevillä ruovikkoalueilla. Nytemmin 'kapustanokka' on havaittu Suomessa yhteensä kuusi kertaa, ja toistaiseksi viimeinen kapustahaikara seikkaili Kuhmossa syksyllä 1985.

Sepelsieppo (*Ficedula albicollis*) 28.8.1984 1/ Lie Siikasuo (Jarmo Martiskainen).

Toistaiseksi ainoa havainto maakunnastamme ja samalla n. 70 havainto Suomesta. Vuoden 1990 loppuun mennessä Suomen sepelsiepposaldo on kohonnut 100 havaintoon. Meitä lähinnä laji pesii Gotlannin ja Öölannin saarilla. Nämä kannat ovat täysin erillään yhtenäisen, Keski- ja Itä-Euroopassa olevan esiintymisalueen ulkopuolella. Valtaosa Suomen havainnoista tulee Suomenlahden saarilta. Sisämaahan sepelsieppo eksyy harvoin, joten lajia tuskin havaitaan PK:ssa kovin usein tulevinakaan vuosina.

Arokotka (*Aquila nipalensis*) 13.5.1985 1 Lie Aittovaara (Ari Komulainen).

Suomen 7. nipa. Rotu *orientalis* pesii Länsi-Venäjältä (Ukrainasta) Keski-Aasiaan ulottuvalla levinneisyysalueella. *Orientalis* on pitkänmatkan muuttaja ja se talvehtii Itä- ja Etelä-Afrikassa. Toinen arokotka seikkaili PK:n ilmatilassa 30.4. 1988 1 2kv m Vär Sääperillä (Matti Kapanen, Paavo Liimatta). Yhteensä 12 arokotkaa on ynnätyntyt historian tiimellyksessä Suomen listalle. Kaikki maassamme tehdyt nipahavainnot koskevat 2kv tai subad-lintuja. Ekäpä tulevina keväinä joku esiälyinen nipa hairautuu keväisellä muuttomatallaan jälleen kerran PK:n raikkaaseen ilmatilaan tuomaan balsamia maakuntamme aktiivisimpien stajareiden syviin haavoihin - tai kenties arokotka näyttäytyy jollakin syrjäisellä haaskalla ja kääntää samalla veistä eräiden tapittajien avohaavoissa.

Ruusukottarainen (*Sturnus roseus*) VI 1985 1 Lie Loukunkylä (Merja Katajasalo).

Maamme n.40 punakottarainen. Ruusukottarainen pesii Itä-Romaniasta itään läpi Etelä-Venäjän Kazakstanille ja Iraniin ulottuvalla levinneisyysalueella, ja talvehtii Intiassa. Laji on tunnettu epäsäännöllisistä laajoista vaelluksistaan kaakkoisten arojen pesimäalueiltaan, ääritapauksessa vaellukset ovat ulottuneet Islantiin asti. Tätänykyä Suomesta on n.50 ruusukottaraishavaintoa, ja jos todennäköisyys pitää PK:n puolta, niin lähivuosina tuo kaunis kottarainen köpöttelee jälleen jollakin maakuntamme kesäisellä niityllä.

Mehiläissyöjä (*Merops apiaster*) 6.-7.10.1985 1 Kii Heinävaara (Mervi Piipponen).

Suomen n.40 ja eräs myöhäisimmistä Meropseista. Merops pesii yhdyskunnittain Etelä-Euroopassa ja harhautuu Suomeen yleisimmin keväällä ja loppukesällä. Kyseisen PK:n havainnon jälkeen Suomessa tavattujen Meropsien luku on kasvanut yli 70, mutta PK:sta on toistaiseksi vain ja ainoastaan tuo yksi havis - toivottavasti tuota lukua pian parannetaan.

Pikkukultarinta (*Hippoboscus caligata*) 11.-28.6.1986 1/ Ä Joe Iikseniitty (Mauri Leivo, Petri Hottola, Hannu Kauhanen).

Suomen kolmas caligata. Tästä Iikseniityn tapauksesta on julkaistu seikkaperäinen ja vekkuli selonteko (HOTTOLA&LEIVO 1987). Maamme ensimmäinen havainto tehtiin vuonna 1981, ja vuodesta 1986 alkaen lajia on tavattu vuosittain (yhteensä 12 yksilöä vuoden 1990 loppuun mennessä, joista 2 on ollut syksyisiä). Pikkukultarinta pesii kaakossa lähimmillään Pietarin (Leningrad) liepeillä, ehkä pian myös Suomessa. Lajin tuntomerkkien ja laulun parantunut tuntemus on epäilemättä yksi syy havaintojen runsastumiseen. Lähivuosina caligata löytyy jälleen laulelemasta mitättömästä pajupuskasta Pohjois-Karjalalaisen pellon pientareelta - jos näin ei käy, lupaan syödä ruokani mukisematta.

Isokirvinen (*Anthus novaeseelandiae*) 5.-7.9.1986 1 Vär Sääperi (Ari Parviainen, Harri Kontkanen).

Muut havainnot: 5.9. 1987 1 Vär Sääperi (Jouni Pursiainen, Ari Parviainen, Petri Hottola), 10.10. 1987 1 Vär Sääperi (Jouni Pursiainen, Timo Vartiainen) ja 6.9. 1988 2 1kv Joe Linnunlahti (Harri Kontkanen ym.). Nykyisin isokirvishaviksia on Suomesta yli 200 yksilöstä.

Muutamaa keväistä havaintoa lukuunottamatta kaikki havainnot koskevat syksyisiä (elomarraskuu) lintuja. Useimpiin isokirvishavaintoihin sisältyy mongoliankirvisen (*A.godlewskii*) mahdollisuus. 'Perinteinen' isokirvinen pesii Siperiassa, Mongoliassa ja Kiinassa, sekä talvehtii pääasiassa Etelä-Kiinasta Intiaan ulottuvalla alueella. Myös Afrikassa, eteläisessä Aasiassa ja Australaasiassa esiintyy kantoja, jotka usein tulkitaan kuuluvaksi samaan lajiin 'perinteisen' isokirvisen kanssa. Koska isokokoisia ja epämääräisiä kirvisiä ei enää jätetä omaan rauhaansa, tulee tulevaisuudessa taatusti tupsahtelemaan tasaiseen tahtiin nova-haviksia Karjalan kunnailta.

Etelänkiisla (*Uria aalge*) 8.11. 1986 1m Rää Vuoniemi (Ari Parviainen, Jouni Pursiainen).

Heti perään seuraavana vuonna 29.5. 1987 8 p Joe Höytiäisen kanavalla (Petri Hottola, Pertti Mähönen ym.). Itämeren parimäärä arvioitiin vuosina 1971-74 noin 8800 parin suuruiseksi. Tästä 7600 paria pesii Gotlannin Karlsöällä ja 1100 paria Tanskan Bornholmilla. Suomen ainoa vakituinen etelänkiislayhdyskunta on Pernajan Aspskärillä, jossa pesi vuonna 1982 44 paria (KELLOMÄKI&KOISTINEN 1983). Jäämerellä 'eki' on muiden ruokkilintujen tavoin runsaslukuinen pesimälintu. Todennäköisesti maakuntamme kiislat ovat pikemminkin Jäämereltä harhautuneita kuin Itämereltä sisämaahan seikkailleita. Laji tulee pysymään maakunnassamme erittäin harvinaisena harhailijana - näin ennustan.

Sinisiipitavi (*Anas discors*) 11.5.1987 1/ Vär Sääperi (Petri Hottola, Heikki Pönkkä, Hannu Räsänen).

Sääperin lintu oli Suomen kolmas 'sisita'. Nytemmin haviksia on Suomesta kuusi. Sinisiipitavi on Pohjois-Amerikkalaisista sorsaharhailijoista kolmanneksi 'yleisin' satunnaisvieras Euroopassa. Pääosa eurooppalaisista havainnoista on Brittein saarilta, jossa on sigmattu 163 sinisiipitaviahavaintoa (ALSTRÖM ym. 1991).

Valkoposkitiira (*Chlidonias hybrida*) 11.6. 1987 1 ad Kit Päätyenlahti Hannu Kivivuori, Uwe Norra, Alpo Parkkonen).

Maamme neljäs ja toistaiseksi viimeinen havainto tästä Etelä-Euroopassa pesivästä lajista.

Suula (*Sula bassana*) 10.10.1987 1 1kv NW Rää Vuoniemi (Harri Kontkanen, Kari Kärkkäinen, Ari Parviainen, Anssi Vähätalo).

Vuoniemen liihottelija oli Suomen 15. suula. Suulahavaintojen määrä on kasvanut selvästi 80-luvulla, jolloin on havaittu 15 kaikkiaan 21:stä maassamme tavatusta yksilöstä. Havaintojen määrän kasvu heijastanee Pohjois-Norjan pesivän kannan voimakasta kasvua. Suulahavainnoistamme 12 on tehty syyskuun ja lokakuun alun välisenä aikana. Näistä lähes kaikki ovat koskeneet sisämaassa tavattuja 1kv lintuja - ehkä näin myös lähitulevaisuudessa.

Pikkutelkkä (*Bucephala albeola*) 1.-2.12.1987 1/ p Eno Ahveninen (Petri Hottola, Harri Kontkanen, Ari Parviainen).

Suomenpinna ja toistaiseksi ainoa havainto maastamme. Havainnosta on julkaistu tutustumisen arvoinen tiedonanto (HOTTOLA 1988). Pikkutelkkä on Euroopassa ensiluokan harvinaisuus. Tämä pikkuinen Pohjois-Amerikan kasvatti on Ahvenisen lintu mukaanlukien havaittu Euroopassa 13. kertaa, näistä 7 tippiä on havaittu Britteinsaarilla (ALSTRÖM ym. 1991)

Kenttäkerttunen (*Acrocephalus agricola*) 24.5.1988 1 reng. Joe Höytiäisen kanava (Juha Miettinen, Jouko Tiussa ja Risto Sulkava)

Suomen 7. kenttäkerttunen sai kunnian olla 300. PK:ssa havaittu lintulaji nykyisten tilastojen valossa. Kenttäkerttunen on Kaakkois-Euroopassa ruovikoissa ja korkean ja tiheän kasvillisuuden luonnehtimissa pensakoissa pesivä laji. Laji on mahdollisesti levittäytymässä kohti länttä, koska ilmeisesti asuttamassa Mustanmeren rannikoita Romaniassa ja Bulgariassa.

Nytsilleen kenttäkerttunen on tavattu Suomessa 13. kertaa loppukevään - kesän mittaan. Toivon mukaan keke löytyy lähivuosina laulelemasta jonkin Karjalaisen lutakon laitamilta.

Riuttatiira (*Sterna sandvicensis*) 26.5. 1989 1 Lie Kevätlahti (Marko Ojala).

Erittäin mielenkiintoinen sisämaahavainto, sillä ilmeisesti kaikki muut (n.90) maassamme havaitut riuttatiirat on nähty merialueella. Havainnon ajankohta sen sijaan on jokseenkin tyyppillinen. Riuttatiira pesii yhdyskunnittain rannikoiden alavilla hiekka- ja somerikkosaarilla, luodoilla ja riutoilla, meitä lähinnä Etelä-Ruotsissa, Tanskassa ja Pohjanmeren maissa. Suomessa havaittujen lintujen lukumäärä on liisääntynyt vuosi vuodelta, mutta en kuitenkaan usko lajin eksyvän kovin hevillä uudestaan PK:n sisuksiin.

Yöhaikara (*Nycticorax nycticorax*) 5.7.-VIII alku 1 2kv Vär Selkäkylä (Petri Hottola, Harri Kontkanen, Mirja Varonen ym.).

Jänisjoen rannalla tököttänyt yöhaikara oli Suomen viides ja toistaiseksi viimeinen yöhaikarahavainto maastamme. Yöhaikara pesii yhdyskunnittain pensaikoissa ja metsiköissä Etelä-Euroopan ja Alankomaiden hetteikköalueilla, ruoikkojärvillä ja jokivarsilla. Laji on nimensä mukaisesti liikkeellä enimmäkseen hämärissä ja viettää päivänsä tuuheassa pensaassa tai puussa. Myös Värtsilän lintu piileskeli päivät jossain ja ilmestyi illan hämärtyessä kalastelemaan Jänisjoen rantapenkelle.

Mustakiuru (*Melanocorypha yeltoniensis*) 24.3. 1989 1/ p Joe Linnunlahti (Pentti Zetterberg, Teija Zetterberg, Jouni Pursiainen, Petri Hottola).

Joensuun lintu sai kunnian olla Suomen ensimmäinen 'muki', mutta paljon ei myöhästynyt 8.4. Jurmossa nähty mustakiuru. Molemmilla linnuilla oli tuli alaperän höyhenien alla, sillä nämä viipottajat nostivat kytkintä hetikohta löydyttyään, ja jättivät kaikki bongaukselta haaveilevat ja yrittäneet nuolemaan likaisia näppejään. Mustakiuru pesii Kazakstanin aroilla, Kaspianmeren eteläpuolelta Altainvuorille ulottuvalla alueella. Se on lyhyenmatkan osittaismuuttaja, jolla tiedetään olevan nomadisia taipumuksia. Muualla Euroopassa lajia on tavattu Länsi-Saksassa (2 kertaa), Kreikassa (4 kertaa), Romaniassa (2 kertaa) ja Maltalla (ALSTRÖM ym. 1991).

Amerikanjääkuikka (*Gavia immer*) 27.4. 1990 1 jp Joe Höytiäisen kanava (Pertti Mähönen),

Tämä Suomen 20. immer oli normaalia varhaisempi kevätarhailija. Keväinen esiintymishuippu (5 yks.) ajoittuu toukokuun puoliväliin - kesäkuun alkuun. Toinen esiintymishuippu on heinäkuussa - elokuun alussa (7 havista) ja kolmas lokakuun jälkipuoliskolla (8 havista). Kaksi havaintoa on tehty tammi-helmikuussa. Ehkäpä lähivuosina syksyisen kuikkalintumuuton yhteydessä nähdään PK:n toinen immer.

☛ Vuoden 1990 lopulla PK:n virallinen pinnamäärä oli siis 304. Lisäksi 1991 havaittiin ainakin yksi maakunnalle uusi laji (alaskanvikla), joka tosin ei vielä ole saanut osakseen RK:n siunausta.

Alaskanvikla (*Tryngites subruficollis*) 13.9. 1991 1 1kv Lip Ahonkylä (Harri Kontkanen, Ari Parviainen).

Heti perään tehtiin toinenkin havainto; 28.9.-n.2.10. 1 1kv Joe Repokallion kaatopaikka (Jouni Pursiainen). Jos RK hyväksyy ko havainnot, ne ovat Suomen 7. ja 8. viklat, ja luonnollisesti PK:n 1. ja 2. Alaskanvikla on toiseksi yleisin Pohjois-Amerikkalainen kahlaajarahailija Euroopassa. Pääosa havainnoista on syksyisiä (myöhäinen elokuu - lokakuun alku) nuoria lintuja. Leijonanosa Euroopan havainnoista tulee luonnollisesti Brittein saarilta, jonne vikla on laskeutunut todistettavasti ainakin 525 kertaa (ALSTRÖM ym. 1991).

Jo pintapuolinenkin silmäys listaa osoittaa, että Pohjois-Karjalan pinnat ovat nykyään kovia lajeja. Tosin listaan vielä mahtuvat tavallisemmista merilinnuista merihanhi, etelänkiisla, haahka ja kyhmyhaahka sekä muuten vain rannikolla tavallinen kirjokerttu, mutta muutoin

keveimmät lajit ovatkin jo isokirvisen ja kirjosiipiunilinnun tasoa. Vuodesta 1987 lähtien uudet lajit ovat olleet valtakunnallisestikin kovaa luokkaa. Kokonaisuudessaan lista sisältää kolme suomenpinnaakin: ruostekurkkusirkku, pikkutelkkä ja mustakiuru. Jatkoa silmälläpitäen kannattaa huomata, että esimerkiksi merisirri, luotokirvinen, ruokki ja riskilä puuttuvat edelleenkin Pohjois-Karjalan lajistosta.

Seuraavaksi esitän oman (HK) arvioni todennäköisistä uusista tulokkaista PK:n pinnalistalle. Lajien järjestys listalla kertoo sen, mitä lajeja pidän todennäköisimpinä maakuntamme valloittajina. Kunkin lajin kohdalla esitän lyhyet perustelut miksi ko tipu on listalla. Esitän myös mielestäni todennäköisimmän tapaamisajankohdan ja paikan.

Partatiainen (*Panurus biarmicus*) Lista ykkönen! Laji tavattiin ensikerran maassamme vuonna 1949 ja toisen kerran vasta vuonna 1984. Kuitenkin syksyllä 1990 lintuja vaelsi Ruotsin ruovikoista yli 150 yksilöä, jotka majoittuivat Etelä-Suomen merenlahtien ruovikoihin. RK poistikin lajin vuoden 1991 alusta tarkastettavien havaintojen joukosta. Kesällä 1991 partatiaisia pesi monin paikoin Etelä-Suomessa ja syksyn 1991 'massainvaasio' täydensi maamme kanta sadoilla uusilla viiksitimaleilla. Syksyn mittaan timalit etenivät Pohjanlahdella aina Hailuotoon asti. Jos kesällä 1992 timalien pesintä onnistuu hyvin, niin osa nuorista linnuista suunnistaa varmaan pohjoisemmaksi. On vain ajan kysymys milloin viiksekkäät ystävämme ennättävät Pohjois-Karjalaan asti. Tapaamispaikaksi veikkaan Joensuun Höytiäisen kanavan ruovikkoaluetta, koska siellä syksyien retkeily/rengastus on säännöllistä, mikä on olennaista lajin havaitsemiselle. Mahdolliset ankarat talvet pudottavat lajin osakkeita huomattavasti, mutta luotan 'kasvihuoneilmioon'.

Alaskansirri (*Calidris melanotos*) Alaskansirri on tavattu maassamme 25 kertaa ja nykyisin se on vuosittainen satunnaisvieras. Tämä Pohjois-Amerikkalainen ja Koillis-Siperialainen kahlaaja on Euroopassa säännöllinen harhailija. Laji viihtyy monenlaisilla lätäköillä ja lammikoilla, eikä ole monien muiden sirrien tavoin riippuvainen laajoista kahlaajaliitteistä, jotka PK:sta puuttuvat. Siksi pä ja sen takia alaskansirri löytyykin Joe Repokallion kaatopaikan jätealtailta heinä-syyskuussa lähivuosien aikana.

Punakaulahanhi (*Branta ruficollis*) 'Punkkukaulahanhi' pesii Taimyrin niemimaalla ja talvehtii Kaspian- ja Mustanmeren alueella. Joitakin yksilöitä on lyöttäytynyt 'meikeläisiin' sepel- ja valkoposkihanhipparviin. Nämä yksilöt näyttävät säännöllisesti arktisen kevät- ja syysmuuton yhteydessä Suomenlahdella ja Etelä-Karjalassa. Havaintoja on tähän mennessä kertynyt yhteensä 26 kipaletta. Pohjois-Karjalassa laji nähdään todennäköisimmin syksyisessä sepelhanhiparvessa Rääkkylän Vuoniemestä - sooner or later!

Lumihanhi (*Anser caerulescens*) Suomesta on n.150 hyväksyttyä havaintoa tästä Koillis-Siperiasta Luoteis-Grönlantiin ulottuvalla alueella pesivästä linnusta. Suomessa vuosittain havaitut linnut ovat yleensä eläintarhoista karanneita tai istutettuja yksilöitä, mutta toisaalta Euroopassa vieraillee myös luonnonvaraisia yksilöitä. Esimerkiksi Irlannissa on nähty lumihanhiin saapuvan samassa parvessa Grönlannin tundranhanhiin kanssa. Koska laji on Suomessa ns. pinnakelpoinen, niin PK:n pinna on tulossa ja pian. Ensimmäinen 'valkohanhi' tavataan huhti-toukokuun vaihteessa Värtsilän Sääperillä metsähanhiporukassa sanoo mä!

Punapäänarsku (*Netta rufina*) Netta on tavattu Suomessa 33 kertaa. Tämä alunperin aasialainen arolintu esiintyy Euroopassa harvalukuisena ja paikoittaisena. Meitä lähinnä sijaitsevat pesimäalueet ovat Puolassa. Laji on tavattu nipin napin läänimme rajojen ulkopuolella Uukuniemellä 25.11. 1976 (taltioitu Joensuun yliopiston kokoelmiin). Tapaamisajankohdan ja paikan ennustaminen narskulle on eittämättä listan vaikeimmasta päästä, mutta kylmä heittoni on Tohmajärven Tohmajärvi touko-kesäkuussa.

Nummikirvinen (*Anthus campestris*) Tämä heti Suomenlahden eteläpuolella pesivä laji on tavattu Suomessa n.130 kertaa. 'Campura'on pesinytkin useana vuotena mm. Turun seudulla ja Hankoniemellä. Tämä kookas avomaiden kirvinen löytyy elokuussa Joensuun Linnunlahdelta heinäkuurppa-isokirviskompouksen yhteydessä - johon merkitsisi havaintovihkoon, heh!

Merisirri (*Calidris maritima*) Norjan rannikolla ja käsivarren tuntureilla pesiviä merisirrejä muuttaa pienin määrin talvehtimaan ulkosaaristoomme. Vaikka sisämaasta on vain muutamia havaintoja, eksyy joku sirri myöhäissyksyllä Karjalaan, ja Rääkkylän Vuoniemen stajarit nappaavat tuon harhailijan loka-marraskuun vaihteessa.

Ruokki (*Alca torda*) Levinneisyydeltään etelänkiislan kaltainen, tosin Suomen merialueilla ruokki pesii etelänkiislaa huomattavasti runsaslukuisampana. Ehkä ruokki eksyy PK:aan todennäköisemmin kuitenkin Jäämereltä, ja tuo harhailija havaitaan mistäpäs muualta kuin Rääkkylän Vuoniemestä.

Käärmekotka (*Circaetus gallicus*) Käärmekotkia on havaittu lähinnä Kaakkois- ja Etelä-Suomessa yhteensä 16 kertaa. Laji pesii hetimiten Virossa ja touko-kesäkuisena päivänä laji leijailee Pohjois-Karjalan ilmatilaan Värsilän Sääperillä.

Ruskouuilintu (*Phylloscopus fuscatus*) Tämä inon ja pron serkku on harhautunut/muuttanut Suomeen todistettavasti 26 kertaa myöhäissyksyllä. Fuscatus pesii Siperiassa, Mongoliassa, Pohjois-Mantsuriassa ja Tiibetissä, sekä talvehtii Kaakkois-Aasiassa. Laji tupsahtaa sys- tai lokakuussa Joensuun Höytiäisen kanavan ruovikkoon napsuttelemaan ja saattaa se eksyä Höyläsin lintuverkkoihinkin, joten tarkkana Jussi and The Boys.

Lähitulevaisuus näyttää kuinka oikeassa tai väärässä olen ollut. Ennustetut tapaamispaikat ovat yksitoikkoisen tuttuja, mutta näillä alueilla retkeillään eniten myös lähitulevaisuudessa, joten niiltä alueilta myös uudet lajit todennäköisimmis löytyvät. Uudet lajit voivat toisaalta olla yllätyksellisiä, kuten on ollut asian laita vuoden 1987 jälkeen. Oikeastaan vuoden -87 jälkeen havaituista uusista lajeista vain suula ja amerikanjääkuikka ovat olleet ns. odotettuja uusia tulokkaita pinnalistan koristukseksi. Ehkäpä myös seuraava PK:n pinna on joku 'tosi kova', kenties vaikka suomenpinna. Oma toiveeni Pohjois-Karjalasta löytyväksi suomenpinnaksi olisi kaspiantylli toukokuiselta Sääperin niityltä - toiveeseen sisältyy tietenkin henkilökohtainen läsnäolo ko paikalla ja näköyhteys kyseiseen höyhenpalloon.

KIRJALLISUUS

- Alström P, Colston P ja Lewington I 1991: A field guide to the rare birds of Britain and Europe. - HarperCollins.
- Hario M ja Numminen T 1985: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1984 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 20: 280-294.
- Hario M ja Numminen T 1986: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1985 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 21: 268-282.
- Hario M, Numminen T ja Palmgren J 1988: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1987 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 23: 186-201.
- Hario M, Numminen T ja Palmgren J 1989: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1988 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 24: 238-256.
- Hario M, Numminen T ja Yrjölä R 1987: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1986 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 22: 195-206.
- Hottola P 1988: Pikkutelkkä *Bucephala albeola* ensi kertaa Suomessa. - Lintumies 23: 224-225.
- Hottola P ja Leivo M 1987: Iksenniityn välikohtaus - pikkukultarinta *Hippolais caligata* kolmannen kerran Suomessa. - Lintumies 22: 176-178.

- Jännes H, Nikander P J ja Numminen T 1991: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1990 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 26: 241-262.
- Jännes H, Numminen T, Nikander P J ja Palmgren J 1990: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1989 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 25: 254-271.
- Kapanen M 1981: Pohjois-Karjalassa tavatut lintulajit vuoden 1980 loppuun. - Siipirikko 8: 71-90.
- Kellomäki E ja Koistinen J (toim.) 1983: Suomen lintuatlas. - SLY:n lintutieto Oy. Helsinki.
- Leivo M 1982: Rariteetit 1981 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 9: 148-155.
- Leivo M 1983: Rariteetit 1982 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 10: 75-83.
- Leivo M 1984: Rariteetit 1983 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 11: 122-131.
- Leivo M ja Parviainen A 1985: Rariteetit 1984 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 12: 125-131.
- Leivo M ja Pursiainen J 1992: Rariteetit 1988-1990 Pohjois-Karjalassa - ARK:n Come-Back. - Siipirikko 19: 3-26.
- Mikkola K 1982: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1981 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 17: 161-174.
- Mikkola K 1983: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1982 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 18: 146-158.
- Mikkola K 1984: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 1983 harvinaisuushavainnot. - Lintumies 19: 154-167.
- Parviainen A 1986: Rariteetit 1985 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 13: 113-121.
- Parviainen A 1987: Rariteetit 1986 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 14: 111-120.
- Parviainen A 1988: Rariteetit 1987 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 15: 110-119.
- Pynnönen A 1943: Havaintoja Joensuun seudun linnuista ja muutamia lisätietoja myös muun Pohjois-Karjalan linnuista. - Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen julkaisuja. Sarja B 2. No 1.

Sinustako seuraava Pohjois-Karjalan pinnan löytäjä - kysy kuviemo haudontakiireiltään? (Valok. Hannu Eskonen)

Onneksi sentään löysin vielä luonnonkolon toteaa leppälintuisä
(Valok. Hannu Eskonen)